

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

*Strategija razvoja Općine Tovarnik za
razdoblje 2015. - 2020. godine*

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE TOVARNIK 2015. – 2020.

T&MC Group
Amruševa 19 – 10000 Zagreb
www.tmc-holding.com

prosinac, 2015.

Naručitelj:

Općina Tovarnik
Antuna Gustava Matoša 2
HR-32249 Tovarnik

Dokument izradili:

T&MC Group
Amruševa 19
HR-10000 Zagreb
Tel: +385 1 48 11 230
www.tmc-holding.com

Sudjelovali u izradi dokumenta:

T&MC Group

- Dr.sc. Damir Novotny, *Managing Partner*
- Mag. oec. Ksenija Čulubrk, *Senior Managing Konsultant*
- MA Krunoslav Loina, *Managing Konsultant*
- Mag.oec. Petra Kale, *Consultant*

Općina Tovarnik

Projekt izrade razvojne strategije općine Tovarnik je sufinanciran iz Europskog agrarnog fonda za ruralni razvoj u okviru Operativnog programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske u razdoblju 2014. - 2020.g

Sadržaj

1	UVOD	5
2	METODOLOGIJA I SVRHA IZRADE STRATEGIJE RAZVOJA	6
3	CILJEVI I PRIORITETI EUROPSKE UNIJE	8
3.1.	Europski fondovi	8
3.2.	Usklađenost s dokumentima više hijerarhijske razine	11
3.2.1.	<i>Nacionalni operativni programi</i>	11
3.2.2.	<i>Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske</i>	13
3.2.3.	<i>Strategija Vukovarsko – srijemske županije</i>	14
3.3.	Planiranje razvoja u ruralnim JLS	15
4	OPĆINA DANAS: ANALIZA SADAŠNJEG STANJA	17
4.1.	Geografski i geoprometni položaj	17
4.2.	Površina i stanovništvo	18
4.3.	Prirodni i prostorni potencijali	21
4.4.	Prometna povezanost i telekomunikacije	25
4.5.	Infrastruktura	26
4.6.	Gospodarstvo	29
4.7.	Turizam	30
4.8.	Obrazovanje, zdravstvo i socijalna skrb	31
4.9.	Civilno društvo i sport	32
4.10.	Pregled kulturno – povijesne baštine Općine	34
4.11.	Analiza javnih financija i imovine u vlasništvu Općine	37
5.	SWOT ANALIZA OPĆINE	42
6.	BENCHMARK: OPĆINA I IZABRANI GRADOVI EU	45
6.1.	Primjer najbolje prakse projekata korištenja strukturnih fondova EU za poticanje ekonomskog razvoja u JLS	46
7.	STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE 2020.	47
7.1.	Vizija i misija	47
7.2.	Glavni razvojni ciljevi Općine 2020.	48
7.3.	Stratška područja djelovanja	49
7.3.1.	<i>Strategija razvoja poljoprivrede i gospodarstva</i>	50
7.3.2.	<i>Strategija razvoja mini regije – suradnja sa susjednim JLS</i>	53
7.3.3.	Strategija u području unapređenja društvene infrastrukture	55
7.3.4.	<i>Strategija u području unapređenja kvalitete života na području Općine</i>	56

7.3.5.	<i>Strategija u području očuvanja okoliša i energetike</i>	58
7.4.	Ciljani ekonomski pokazatelji Općine 2020. g.	60
7.5.	Implementacija Strategije	61
7.6.	Model financiranja razvojnih projekata	61
7.7.	Javno – privatna partnerstva (JPP) kao model financiranja strateških projekata JLS	63
8.	ZAKLJUČAK	65
<i>Dodaci</i>		
	<i>Popis tablica</i>	66
	<i>Popis slika i grafikona</i>	67
	<i>Izvori podataka</i>	68
	Prilog 1: STRATEŠKI PROJEKTI OPĆINE	69

OPĆINA TOVARNIK

Strategija razvoja Općine 2020.

Općina Tovarnik (dalje u tekstu: Općina) je jedinica lokalne samouprave koja se smjestila u kontinentalnom graničnom području Vukovarsko-srijemske županije. Istočna granica općine Tovarnik ujedno je i dio državne granice prema Srbiji. Položaj Općine uz istočnu državnu granicu definira i njen geoprometni položaj. Općina zbog svojih prirodnih resursa i geografskog položaja može ostvariti razmjerno dinamičan gospodarski razvoj i rast u narednim godinama, u kontekstu punopravnog članstva Republike Hrvatske u EU i dostupnosti europskih fondova za poticanje regionalnog razvoja.

Ova strategija razvoja Općine obuhvaća razdoblje 2015-2020, strateški horizont u kojem će se odvijati nova razvojna strategija Europske unije (EU Agenda 2020), koja zamjenjuje Lisabonsku Agendu. U okviru Agende 2020 planirani su fiskalni poticaji regionalnom i ruralnom razvoju koji će se financirati iz proračuna Europske unije.

Općina se nalazi u ključnom razdoblju koje predstavlja izazov u kontekstu vlastitog razvoja ali i razvoja cijele regije. Ekonomski se razvoj Općine, jednako kao i u ostalim jedinicama lokalne samouprave u ovom dijelu Hrvatske, odvijao usporenije u odnosu na državni prosjek. Temeljni strateški cilj je stvaranje pretpostavki za ubrzani rast i razvoj te stvaranje novih radnih mjesta u kontekstu mogućnosti financiranja razvojnih projekata koje pružaju politike regionalnog razvoja EU.

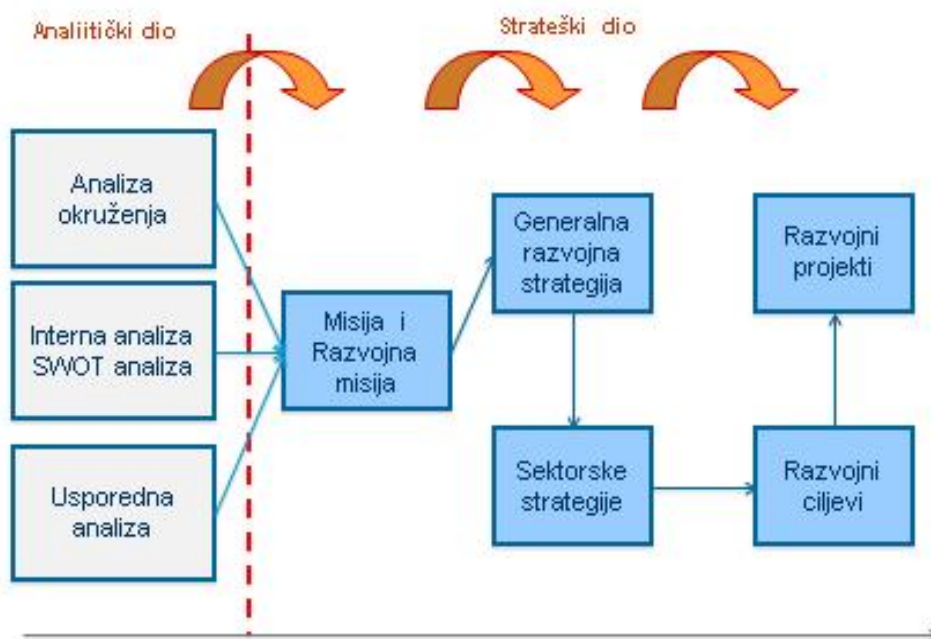
STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE I PLANIRANJE RAZVOJNIH PROJEKATA

Ovom Strategijom se definiraju glavni ciljevi ukupnog razvoja Općine u srednjoročnom razdoblju. Glavni pokretač razvoja bit će privatni projekti te projekti koje će Općina pokrenuti i kandidirati za sufinanciranje iz strukturnih fondova EU, kao i projekti koje će Općina razvijati zajedno s privatnim sektorom (javno-privatni projekti).

2. METODOLOGIJA I SVRHA IZRADA STRATEGIJE RAZVOJA

Programiranje strategije razvoja jedinice lokalne samouprave predstavlja iznimno kompleksan proces. Zbog složenosti ovoga procesa, u koji su uključeni brojni pojedinci i zainteresirane strane, bilo je potrebno primijeniti odgovarajuću metodologiju.

Slika 2.1. Metodologija strateškog planiranja razvoja jedinica lokalne samouprave

Izvor: T&MC group

Definiranje strategije razvoja Općine započelo je s analizom postojećeg stanja i razvojnih potencijala, koja je obuhvatila:

- komparativnu analizu ekonomike Općine s usporedivim mjestima u EU
- analizu razvojne strategije EU
- analizu kohezijskih politika EU
- analizu ekonomike Općine
- pregled postojećih razvojnih inicijativa – pokrenutih razvojnih projekata
- analizu i dokumentiranje ekonomskih potencijala – kapitala Općine
- financijsku analizu – analizu proračunskih potencijala
- analizu infrastrukture

U drugoj fazi bilo je prije svega potrebno definirati misiju i glavnu razvojnu viziju Općine, kao osnovne razvojne deklaracije. Programiranje same razvojne strategije obuhvatilo je:

- definiranje osnovnog strateškog koncepta
- utvrđivanje razvojnih opcija
- definiranje glavnih razvojnih ciljeva i ekonomskih pokazatelja
- utvrđivanje strategije razvoja
- definiranje glavnih strateških projekata kao javnih i javno-privatnih pokretača razvoja Općine

Cjelokupni proces izrade strategije temelji se na partnerskom pristupu (suradnje između javnog, privatnog i civilnog sektora) i participativnoj metodologiji kojoj je svrha postići konsenzus predstavnika svih ciljnih skupina u definiranju razvojne politike Općine.

3. CILJEVI I PRIORITETI EUROPSKE UNIJE

3.1. Europski fondovi

Europski fondovi su zamišljeni kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu pojedine politike Europske unije u zemljama članicama. Jedna od najznačajnijih politika je Kohezijska politika, za koju je Europska unija u financijskom razdoblju 2014.-2020. izdvojila **376 milijardi eura iz svog proračuna**. Kohezijska politika Europske unije financira se iz 3 glavna fonda:

Kohezijski fond – cilja na države članice čiji je bruto nacionalni dohodak po stanovniku manji od 90% prosjeka Europske unije te financira projekte iz područja prometa i okoliša.

Europski fond za regionalni razvoj – za cilj ima jačanje ekonomske i socijalne kohezije u Europskoj uniji te smanjenje razvojnih razlika između njenih regija.

Europski socijalni fond – potiče zapošljavanje i mogućnosti zaposlenja u Europskoj uniji.

Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond poznati su i pod nazivom strukturni fondovi.

Slika 3.1. Europski fondovi

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC

Osim navedenih, u financijskoj perspektivi 2014.-2020. na raspolaganju su i **Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj te Europski fond za pomorstvo i ribarstvo**. Svih pet fondova imaju zajednički naziv Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi).

U kontekstu sufinanciranja projekata za Općinu su najznačajniji Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond te Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.

Strategija Europa 2020 je temeljni strateški dokument predložen od Europske komisije 2010. godine kako bi se unaprijedila ekonomija Europske unije. U okviru strategije EU 2020 posebnu ulogu imaju regionalne vlasti te jedinice lokalne samouprave (lokalne vlasti). Europa 2020 naslijedila je Lisabonsku strategiju za razdoblje 2000. - 2010. Budući da EU strategija ne predstavlja samo formalnost, nego dokument prema kojemu se sav razvoj EU-a usmjerava (financira), za Hrvatsku kao novu članicu pa tako i Općinu Tovarnik bitno je stalno imati na umu temeljne odrednice razvoja EU. Glavni prioritet strategije EU 2020 je pokretanje ekonomskog rasta. Ekonomski rast mora biti:

- *pametan* (učinkovite investicije u obrazovanje i inovacije),
- *dugoročno održiv*,
- *uključiv*, sa snažnim naglaskom na stvaranje novih radnih mjesta i smanjivanju siromaštva

Projekti u donjim područjima imat će prednost u financiranju iz strukturnih fondova EU. Općina će se sa svojim razvojnim projektima kandidirati za sufinanciranje strateških projekata iz Europskog fonda ruralnog razvoja, Europskog fonda regionalnog razvoja te Europskog socijalnog fonda. Ključni izazov će biti pripremiti projekte u okviru sektora prikazanih na slici 3.2. koji će biti sufinancirani iz tih fondova. Ulaskom u punopravno članstvo EU, položaj i odgovornost za vlastiti razvoj jedinica lokalne samouprave se radikalno mijenja. Pored zajedničke agrarne politike (CAP), politike regionalnog i ruralnog razvoja su najvažnije zajedničke ekonomske politike u EU.

Strukturni fondovi, kao glavni financijski instrumenti za poticanje regionalnog razvoja u koje se izdvaja oko 33% proračuna EU, po prvi put postaju dostupni i jedinicama lokalne samouprave u Hrvatskoj. U svojoj strategiji EU 2020, koja obuhvaća razdoblje od 2014. - 2020. g, EU definira jasno određenje nastavka pro - aktivne politike regionalnog razvoja s ciljem poticanja razvoja europskih regija s razinom razvijenosti nižom od europskog prosjeka.

Slika 3.2. Strategija Europa 2020. - sektori u koje će EU usmjeravati ulaganja Kohezijskih fondova

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group

U nastavku su opisani tematski ciljevi EU 2020. Sve ono što ne podliježe tim ciljevima neće biti u fokusu EU razvoja, a to pak znači da neće biti sredstava za nešto što nije u fokusu EU politike. S druge strane, to ne znači da se neće moći financirati stvari koje nisu u domeni EU politike, no takvim ulaganjima pronalaženje financijskih sredstava će biti otežano, a realizacija takvih projekata zahtijevat će puno više „opravdanja“ takve investicije. U okviru Strategije Europa 2020 navodi se 11 tematskih ciljeva za razdoblje 2014. – 2020., a to su:

1. Jačanje istraživanja, tehnološkog razvoja i inovacija
2. Proširenje pristupa i korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija
3. Podizanje konkurentnosti MSP, poljoprivrednih proizvođača, ribara i akva kulture
4. Poticanje pomaka prema nisko-karbonskim tehnologijama u svim industrijama
5. Poticanje prilagođavanja klimatskim promjenama i upravljanja rizicima
6. Zaštita okoliša i unapređivanje efikasnosti i korištenja energije
7. Izgradnja energetski učinkovitog i održivog transporta
8. Poticanje zapošljavanja i mobilnosti radne snage
9. Poticanje socijalnog uključivanja i borba protiv siromaštva
10. Ulaganje u obrazovanje i cjeloživotno obrazovanje
11. Unapređivanje institucionalnog kapaciteta i učinkovitosti uprave

Iznimno je važno u ovome trenutku za Općinu da raspolaže pravim informacijama u pravo vrijeme. Ulaskom Hrvatske u EU, Zagreb i resorna Ministarstva će sve više imati ulogu

posrednika, a sve manje izvršnih tijela koja potpuno samostalno definiraju razvojnu politiku zemlje. I dalje će postojati neovisnost pri definiranju razvojne politike države, ali uvijek temeljem okvira i „pravila igre“ koje uspostavlja Bruxelles. Stoga je bitno da se Općina i općinski subjekti uključe u razne međunarodne organizacije, da jačaju suradnju sa EU članicama, te da sudjeluju u udruženjima koja okupljaju gradove i općine EU. Preko takvih udruženja će se lakše moći prezentirati lokalne potrebe i pronaći one zajedničke potrebe gradova i općina EU za koje će se onda tražiti rješenja u Bruxellesu.

3.2. Usklađenost s dokumentima više hijerarijske razine

3.2.1. Nacionalni operativni programi

Na temelju Partnerskog sporazuma između Europske komisije i Vlade Republike Hrvatske, razvijena su tri glavna operativna programa koji su prihvaćeni i usuglašeni s EK: Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., Operativni program ruralnoga razvoja 2014. – 2020. te Operativni program Učinkovitost i ljudski potencijali. Dokument *Kataloga projekata Općine 2020.* usklađen je s operativnim programima, osobito s Operativnim programom ruralnog razvoja.

Slika 3.3. Nacionalni operativni programi

Izvor: Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group

Europska komisija je u svibnju 2015. odobrila 24 programa ruralnog razvoja (Bugarska, Češka, Hrvatska, Irska, Italija, Njemačka, Rumunjska, Španjolska, Švedska i Ujedinjena Kraljevina) koji su usmjereni na poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede EU, brigu o seoskim krajevima i klimi te na jačanje gospodarske i društvene strukture ruralnih

zajednica u razdoblju do 2020. Očekuje se da će se tim programima otvoriti više od 40 000 radnih mjesta u ruralnim područjima i oko 700 000 mjesta osposobljavanja i tako potaknuti inovacije, prijenos znanja, održivija poljoprivredna praksa i jačanje ruralnih poduzeća. Za programe su na raspolaganje stavljena sredstva iz proračuna EU-a u vrijednosti od 27 milijardi EUR, a sufinancirat će se javnim sredstvima na nacionalnoj i regionalnoj razini i/ili privatnim sredstvima.

Operativni program ruralnoga razvoja Republike Hrvatske 2014 - 2020 vrijedan 2,4 milijarde EUR sufinancira se iz Europskog fonda ruralnog razvoja koji ima za glavni cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Fond za ruralni razvoj poboljšava upravljanje i kontrolu nad politikom ruralnog razvoja za razdoblje 2007. - 2013. Fond se financira sredstvima Zajedničke poljoprivredne politike (CAP) i pridonosi ostvarivanju ciljeva Strategije Europa 2020 promicanjem održivog ruralnog razvoja u cijeloj Europskoj uniji. Pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor. Programom ruralnoga razvoja 2014. -2020. definiraju se tri dugoročna strateška cilja:

Cilj 1. Poticati konkurentnost poljoprivrede

Cilj 2. Osigurati održivo upravljanje prirodnim resursima i klimatskim promjenama

Cilj 3. Postići uravnotežen teritorijalni razvoj ruralnih područja

Operativni program Konkurentnost i kohezija se sufinancira iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) i Kohezijskog fonda (KF), a njegova se strategija temelji na koncentraciji ulaganja kroz deset tematskih ciljeva:

Cilj 1. Jačanje gospodarstva primjenom istraživanja i inovacija

Cilj 2. Korištenje informacijsko – komunikacijske tehnologije

Cilj 3. Postizanje poslovne konkurentnosti

Cilj 4. Promicanje energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije

Cilj 5. Klimatske promjene i upravljanje rizicima

Cilj 6. Zaštita okoliša i održivost resursa

Cilj 7. Povezanosti i mobilnost

Cilj 8. Socijalno uključivanje i mobilnost

Cilj 9. Obrazovanje i cjeloživotno učenje

Cilj 10. Tehnička pomoć

Osnovni cilj *Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali* je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Njegova je ukupna vrijednost 1,85 milijardi EUR, od čega se 1,58 milijardi financira iz proračuna Europske unije, uključujući 66 milijuna eura iz Inicijative za zapošljavanje mladih. Temelji se na pet glavnih ciljeva¹:

Cilj 1. Visoka zapošljivost i mobilnost radne snage

Cilj 2. Socijalno uključivanje

Cilj 3. Obrazovanje i cjeloživotno učenje

Cilj 4. Pametna administracija

Cilj 5. Tehnička pomoć

3.2.2. Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske

Europska unija pokrenula je inicijativu izrade strategija pametne specijalizacije kao novi pristup gospodarskom razvoju koji je baziran na ciljanoj podršci istraživačko razvojnim aktivnostima i inovacijama. Države članice usredotočile su se na stvaranje novog modela gospodarskog rasta koji će povećati ukupnu konkurentnost EU-a i smanjiti razlike u razvoju između gospodarstava svojih 28 članica. Vlada Republike Hrvatske donijela je na sjednici održanoj 30. ožujka 2016. godine Odluku o donošenju Strategije pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2015. do 2020. godine. Cilj Strategije jest omogućiti učinkovitije korištenje ESI fondova i povećati sinergiju između sredstava EU-a i sredstava nacionalnih i regionalnih politika. Strategija pametne specijalizacije (u daljnjem tekstu: S3) trebala bi se temeljiti na dostupnim resursima i potencijalu za njihovo korištenje, identifikaciji konkurentnih prednosti, te tehnološkoj specijalizaciji kao temelju budućih inovacija. S3 će zemljama članicama pomoći potaknuti javne i privatne investicije u istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije. Umjesto da se prati pristup „odozgo prema dolje“, primarno uključujući javni sektor, procesu izrade S3 treba se pristupiti „odozdo prema gore“ i kroz suradnju i zajednički napor javnog, znanstvenoistraživačkog i poslovnog sektora i kroz proces poduzetničkog otkrivanja utvrditi vlastite snage i konkurentne prednosti. Glavni cilj S3 je transformirati hrvatsko gospodarstvo i povećati njegovu konkurentnost, koncentrirajući resurse znanja te povezujući ih s ograničenim brojem prioriteta. Identifikacijom ključnih prioriteta u S3 omogućit će se koncentracija istraživačkih kapaciteta i infrastrukture. To će koristiti i javnom i privatnom sektoru, koji će na taj način okupiti kritičnu masu istraživača koji će zajednički raditi na strateškim

¹ Izvor: *Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group*

temama istraživanja i razvoja s ciljem postizanja istraživačke izvrsnosti te njihove komercijalizacije.

Slika 3.4. Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske 2020.

Izvor: Vlada RH: Strategija pametne specijalizacije RH 2020.

S3 će biti vodeći princip koji okuplja poslovnu zajednicu, znanstveno-istraživačke i javne institucije kao i građane, s primarnim ciljem razvoja i korištenja inovacija za poticanje gospodarskog rasta i konkurentnosti. To će se postići provedbom S3, ne samo kroz aktivnosti predviđene Europskim fondom za regionalni razvoj, već i kroz aktivnosti predviđene kroz druge financijske izvore za istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije na nacionalnoj i EU razini.

3.2.3. Strategija Vukovarsko – srijemske županije

Strategija Vukovarsko – srijemske županije izrađena je za razdoblje 2011. – 2013. godine. Dokument strategije predstavlja konzistentan strateški okvir za razvoj županije s utvrđenim strateškim ciljevima, prioritetima, mjerama. Ciljevi, prioriteti i mjere u skladu su s prioritetima razvoja statističke regije Panonske Hrvatska, kojoj pripada Vukovarsko-srijemska županija, te Nacionalnim strateškim referentnim okvirom Republike Hrvatske i ujednačeni s razvojnim prioritetima navedenim u Strategiji regionalnog razvoja Republike Hrvatske. Strategija definira četiri glavna cilja:

1. Konkurentno gospodarstvo
2. Razvoj ljudskih resursa i kapaciteta za upravljanje razvojem
3. Kvalitetno prostorno planiranje, moderna infrastruktura i očuvani okoliš
4. Unapređenje kvalitete života

Strateški ciljevi i prioriteti prate razvojne smjerove zacrtane Strategijom regionalnog razvoja RH te prate i definirane ciljeve i prioritete za financiranje sredstvima EU.

3.3. Planiranje razvoja u ruralnim JLS

Članstvom u Europskoj uniji, Republika Hrvatska se opredijelila za postizanje bržeg i naprednijeg pametnog rasta. Održivi i uravnoteženi gospodarski i društveni razvoj potreban je kako bi se potaknuo ujednačen regionalni razvoj i prihvatljiva kvaliteta života u svim regijama, usporediva s prosjekom Europske unije. Jedan od glavnih uzroka neravnomjernog regionalnog razvoja u Hrvatskoj jest visoka razina fiskalne centralizacije i vođenja ekonomskih politika na razini središnje ekonomske vlasti. Hrvatska vlada nije do sada vodila sustavnu politiku regionalnog razvoja. U tom smislu jedinice lokalne samouprave, dakle gradovi i općine, nisu uživale snažniju podršku svome razvoju od strane središnje države. Hrvatsku karakteriziraju niske stope rasta s obzirom da je tranzicijska zemlja. Nedostatne stope rasta često su posljedica komplicirane birokracije, odnosno nemogućnosti lokalne samouprave da mijenja lokalne planove te da porezima i prirezima utječe na motivaciju stranih investitora. Iz tog razloga nužno je dozvoliti lokalnim jedinicama da njihova brzina i efikasnost postanu bitnim faktorima rasta. Hrvatska je članstvom u Europskoj uniji te samim time i mogućnostima korištenja europskih fondova napravila određene korake prema decentralizaciji, odnosno stvorila preduvjete za razvoj decentralizacije.

Promjena u pristupu planiranja razvoja u ruralnim jedinicama lokalne samouprave kroz spuštanje razine ovlasti i odgovornosti na lokalnu razinu, predstavlja glavni faktor budućeg smjera razvoja JLS i najbrži put doseg europskog prosjeka.

U tom kontekstu je u EU razvijen pristup *CLLD – Comunity Led Local Development* - specifičan pristup podrške jedinicama lokalne samouprave koji uključuje lokalne zajednice i organizacije da pridonose ostvarivanju ciljeva Strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast. Proteklih dvadeset godina CLLD pristup financiran od strane strukturnih fondova te fondova ruralnog razvoja pomaže jedinicama lokalne samouprave u dugoročnom razvoju lokalnih područja. Metodologija CLLD pristupa temelji se na sljedećim odrednicama:

-
- Fokus na specifična sub-regionalna područja
 - Razvoj vođen od strane JLS tj. od lokalnih akcijskih grupa sastavljenih od predstavnika lokalne javnosti i privatnih socio-ekonomski interesa
 - Provođenje razvoja kroz integrirane i sektorske lokalne strategije razvoja uzimajući u obzir lokalni potencijal i potrebe
 - Uključivanje inovacija u kontekst jedinice lokalne samouprave te umrežavanje i suradnja s drugim jedinicama lokalne samouprave.

Važno je napomenuti kako je CDDL metodologija jedinstvena, tj. primjenjiva je za sve regije i jedinice lokalne samouprave omogućujući svima na taj način korištenje EU fondova za izgradnju kapaciteta, privatno – javna partnerstva, strategije razvoja, umrežavanje i razmjenu iskustva. U okviru strateškog razdoblja 2014. – 2020. cilj je od strane strukturnih i investicijskih fondova proširiti i pojednostaviti korištenje CLLD pristupa kao alata za razvoj jedinica lokalne samouprave. U tom kontekstu će se provoditi sljedeće:

- Poticanje jedinica lokalne samouprave na implementaciju integriranih bottom-up pristupa razvoja (spuštanje razine ovlasti i odgovornosti na lokalnu razinu)
- Razvoj kapaciteta jedinica lokalne samouprave (turistički, društveni, kulturni, gospodarski), poticanje inovacija, poduzetništva i ostalih potencijala razvoja
- Poticanje sudjelovanja, uključenosti i zajedništva u okviru same zajednice s ciljem povećanja učinkovitosti politika EU
- Podrška pri upravljanju na više razina omogućavajući jedinicama lokalne samouprave da u potpunosti sudjeluju u oblikovanju i provedbi ciljeva Europske Unije

U financijskoj perspektivi 2014 - 2020, odnosno u kontekstu novih politika ubrzanog razvoja nedovoljno razvijenih regija i lokalnih zajednica koje su definirane Strategijom 2020, EU se opredijelila za novi pristup planiranju razvoja "ododzo - prema gore" u kojem jedinice lokalne samouprave preuzimaju potpuno odgovornost za planiranje svoga razvoja i njegovu implementaciju. Drugim riječima, razvojne strategije županija, kao jedinica regionalne uprave te nacionalne razvojne strategije gube značenje koje su imale u financijskoj perspektivi 2017 - 2013. Ovaj dokument je u tom smislu u cijelosti usklađen s novim temeljnim pristupom planiranja koji je definiran u Strategiji EU 2020.

4. OPĆINA DANAS: ANALIZA SADAŠNJEG STANJA

Slika 4.1. Tovarnik 1875. godina

Rimljani su u posljednjim desetljećima prije Krista osvajali ova područja. Napravili su brojna utvrđenja, a među njima i Ulmo, današnji Tovarnik. Prvi pisani spomen Tovarnika potječe još iz 14. stoljeća, a radi se o ugovoru kojim Martin, sin bana Andrije, pred srijemskim kaptolom, daje u zalog svoj posjed Tovarnik svojoj drugoj ženi Klari. Ugovor je sklopljen 1. lipnja 1335. godine. Tovarnik je bio poprište žestokih borbi u drugom svjetskom ratu, kada se u njegovoj blizini nalazio srijemski front.

4.1. Geografski i geoprometni položaj

Općina Tovarnik prostorno se smjestila u istočnom dijelu Vukovarsko-srijemske županije a u okruženju općina: Lovas i Tompojevci na sjeveroistoku i sjeverozapadu, općine Nijemci na zapadu, dok je južna i istočna granica općine Tovarnik ujedno i dio državne granice prema Srbiji.

Slika 4.2. Položaj Općine u prostoru Županije

Izvor: Prostorni plan uređenja općine Tovarnik, 2006.

Položaj Općine uz istočnu državnu granicu definira i njen geoprometni položaj. U sastavu općine Tovarnik nalaze se 2 naselja: Tovarnik i Ilača.

4.2. Površina i stanovništvo

Općina Tovarnik prostire se na 64,551km², što iznosi 2,64 % ukupne površine Vukovarsko-srijemske županije. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području Općine Tovarnik je živjelo 2.755 stanovnika, što je činilo 1,5 % stanovnika županije.

Tablica 4.3. Demografsko kretanje stanovništva

	Popis stanovništva			Indeks	
	1991	2001	2011	01/91	11/01
Općina Tovarnik	4.240	3.335	2.775	78,7	83,2
Vukovarsko – srijemska županija	231.187	204.768	179.521	88,6	87,7
Udio Općine u županiji :	1,8	1,6	1,5		

Izvor: DZS, Popis stanovništva

U razdoblju od 1991. do 2011. godine zabilježeno je smanjenje ukupnog broja stanovnika i to intenzivnije u Općini nego u županiji, pa se udio stanovnika Općine u stanovništvu županije smanjio s 1,8 % na 1,5 %. Odlučujući čimbenik smanjenja stanovnika je bio utjecaj rata i dugogodišnja okupiranost većeg dijela županije, a i općine Tovarnik u cjelini. Ratnom agresijom i tijekom okupacije stanovništvo je bilo prisilno prognano, a povrat je započeo 1998. godine mirnom reintegracijom u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske i tekao paralelno s obnovom. Zbog toga je Općina u razdoblju nakon 1991. godine izgubila veliki dio stanovništva. U razdoblju od 2001. do 2011. godine i dalje se nastavio trend smanjenja broja stanovnika.

Tablica 4.4. Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima

	Ukupno	Mlado	Zrelo	Starije	%
		0-19	20-59	+60	
Ilača	859	215	466	178	31
muško	415	105	234	76	
žensko	444	110	232	102	
Tovarnik	1.916	441	1.061	414	69
muško	961	234	554	173	
žensko	955	207	507	241	

Općina Tovarnik	2.792	656	1.527	592	100
muško	1.376	339	788	249	49,6
žensko	1.399	317	739	343	50,4

Izvor: DZS, Popis stanovništva

Podaci o dobnoj strukturi ukazuju na visok udjel potencijalno radno aktivnog stanovništva (zrelog) što predstavlja vrlo važan resurs, međutim daljnja dublja analiza obrazovne strukture ukazuje da je ujedno i veliki dio stanovnika niže razine formalnog obrazovanja (zaključno s SSS).

Tablica 4.5. Stanovništvo Općine staro 15 i više godina prema spolu i završenoj školi

Spol	Ukupno	Bez škole	Nezavršena	Osnovna	Srednja	Stručni studij*	Sveučil. studij	Dr	**
svi	2.303	73	121	861	1.089	80	77	1	1
muško	1.136	9	43	381	623	40	39	1	-
žensko	1.167	64	78	480	466	40	38	-	1
%	100	3,2	5,3	37,4	47,3	3,5	3,3	0,0	0,0

* Obuhvaćene su sve više škole, I. (VI.) stupnjevi fakulteta te stručni studiji po Bologni

** Nepoznato

Izvor: DZS, Popis stanovništva

Podaci Popisa stanovništva 2011. godine o obrazovnoj strukturi stanovništva starijeg od 15 godina ukazuju da je:

- bez školske spreme 3,2 % stanovnika
- nepotpunog osnovnog obrazovanja 5,3 % stanovnika
- osnovnog obrazovanja 37,4 % stanovnika
- srednjoškolskog obrazovanja 47,3 % stanovnika
- završenog stručnog studija 3,5 % stanovnika
- završenog sveučilišnog obrazovanja 3,3 % stanovnika

Najveći udio stanovništva bez škole (87,7 % žena) i s nezavršenom školom (64,5 % žena) odnosi se na žensku populaciju.

Na dan 31.12. 2014. godine na području Općine je evidentirano 239 nezaposlenih osoba da bi se broj nezaposlenih s 31.12.2015. godine umanjio za 25 osoba i iznosio 214. S

obzirom na spol, 2014. godine su žene predstavljale većinski udio s 53 % dok se udio nezaposlenih žena u ukupnom broju nezaposlenih osoba s 31.12.2015. godine smanjio na 48 %. Broj nezaposlenih osoba muške populacije je tijekom dvije promatrane godine ostao gotovo nepromijenjen a smanjenje broja zaposlenih odnosio se na žensku populaciju. S obzirom na obrazovnu strukturu, najveći udio nezaposlenih osoba je završenog srednjoškolskog obrazovanja.

Tablica 4.6. Broj i struktura nezaposlenih na dan 31.12.2014. i 31.12.2015.

OPĆINA TOVARNIK	Ukupno	%	Bez škole/ nezav.	Osnovna škola	Srednja škola	Viša škola, Str.studij	VSS Mg./Dr.
31.12.2014	239	100	2	73	145	13	6
Žene	127	53	-	-	-	-	-
muškarci	112	47	-	-	-	-	-
31.12.2015.	214	100	5	64	132	23	9
Žene	103	48	-	-	-	-	-
muškarci	111	52	-	-	-	-	-

Izvor: Općina Tovarnik

Međutim, ako promatramo broj nezaposlenih osoba prema vrsti obrazovanja i broj stanovnika Općine starijeg 15 i više godina prema vrsti obrazovanja, proizlazi da je najveći postotak nezaposlenih osoba unutar kategorije stručnog obrazovanja više škole, I.(VI.) stupnjevi fakulteta te stručni studiji po Bologni, gotovo 16,2 % dok najmanja nezaposlenost prevladava kod osoba bez škole i s nezavršenom osnovnom školom a iznosi 1%. Pri tome treba uzeti u obzir moguće odstupanje u rezultatu budući da su podaci o obrazovnoj strukturi stanovništva Općine preuzeti iz 2011. godine dok se podaci o broju nezaposlenih osoba odnose na 31.12.2014. godine.

Tablica 4.7. Odnos broja nezaposlenih osoba na dan 31.12.2014. godine i broja stanovnika prema završenoj školi

OPĆINA TOVARNIK	Ukupno	Bez škole/ nezav.	Osnovna škola	Srednja škola	Viša škola, Str.studij	VSS Mg./Dr.	Nepozn.
NEZAPOSLENI	239	2	73	145	13	6	0
OBRAZOVANJE	2.303	194	861	1.089	80	78	1
		1 %	8,5 %	13,3 %	16,2 %	7,7 %	-

Prema strukturi radnih mjesta, najveći broj radno aktivnog stanovništva zaposleno je u djelatnostima poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, zatim slijede djelatnosti obrazovanja, javne uprave i obrane. Najmanji broj zaposlenih je evidentiran u djelatnostima prerađivačke industrije, stručnim znanstvenim i tehničkim djelatnostima i djelatnostima zdravstvene zaštite i socijalne skrbi.

Tablica 4.8. Broj i struktura radnih mjesta u Općini na dan 31.12.2014.

OPĆINA TOVARNIK	2014
UKUPNO	223
POLJOPRIVREDA, ŠUMARSTVO I RIBARSTVO	91
PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	4
TRGOVINA NA VELIKO I MALO; POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOC.	11
PRIJEVOZ I SKLADIŠTENJE	15
STRUČNE ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI	4
JAVNA UPRAVA I OBRANA	31
OBRAZOVANJE	47
DJELATNOSTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I SOCIJALNE SKRBI	4
OSTALE USLUŽNE DJELATNOSTI	16

4.3. Prirodni i prostorni potencijali

U ukupnoj površini Općine (6.455 ha = 2,64 % površine županije) najveći udio imaju **poljoprivredne površine** koje zauzimaju **5.642 ha**, odnosno imaju udio od **87,4 %**, zatim slijedi ostalo neplodno tlo sa 6,3 %, šumske površine s 4,7 % i na kraju kanali koji zauzimaju 1,6 % površine.

Tablica 4.9. Struktura zemljišnih površina na području Općine

Ukupno zemljište na području Općine	Poljoprivredno	Šumsko	Kanali	Ostalo
6.455 ha	5.642 ha	305 ha	101 ha	407 ha
100 %	87,4 %	4,7 %	1,6 %	6,3 %

Izvor: Prostorni plan uređenje općine Tovarnik, 2006

POLJOPRIVREDNE POVRŠINE

Poljoprivredne površine koje se prostiru na **5.642 ha**, odnosno imaju udio od **87,4 %** u ukupnim površinama Općine predstavljaju glavni prirodni resurs na kojem se može

temeljiti budući razvoj. Poljoprivredne površine Općine su za 25,94 % više u odnosu na prosjek županije (61,46 %), iz čega je vidljivo da općina Tovarnik u strukturi raspolaže sa više poljoprivrednih površina od županijskog prosjeka. Unutar poljoprivrednih površina, oranice imaju udjel od 95,9 %, livade udjel od 0,7 %, voćnjaci udjel od 0,9 %, vinogradi udjel od 0,7 %, pašnjaci imaju udjel od 1,8 %. Prema vlasničkoj strukturi, 47,8 % oranica, 81 % livada i 98 % pašnjaka je u državnom vlasništvu, dok je 98 % voćnjaka i 100 % vinograda u privatnom vlasništvu.

Tablica 4.10. Poljoprivredne površine po kategorijama i vlasništvu

Oblik vlasništva	OBRADIVE POLJOPRIVREDNE POVRŠINE ha				Ukupno obradive	OSTALE ha pašnjaci	UKUPNO ha
	oranice	voćnjaci	vinogradi	livade			
DRŽAVNO	2.590	1	0	30	2.621	102	2.723
PRIVATNO	2.823	48	39	7	2.917	2	2.919
UKUPNO	5.413	49	39	37	5.538	104	5.642
UDJEL	95,9%	0,9%	0,7%	0,7%	98,2%	1,8%	100%

Izvor: Prostorni plan uređenje općine Tovarnik, 2006

ŠUMSKE POVRŠINE

Šumom je pokriveno, odnosno šumsko zemljište zauzima, prema podacima iz katastra, oko 305 ha od kojih je 297 ha pod upravom Hrvatskih šuma a 8 ha je u privatnom vlasništvu. Šume i šumsko zemljište imaju udjel od 4,7 % u ukupnim površinama Općine.

Tablica 4.11 Struktura površina Općine po kategorijama i vlasništvu

Oblik vlasništva	Poljoprivredne površine (ha)	Šume (ha)	Neplodno tlo (ha)		UKUPNA POVRŠINA
			kanali	ostalo	
DRŽAVNO	2.723	297	101	314	3.435
PRIVATNO	2.919	8	0	93	3.020
UKUPNO	5.642	305	101	407	6.455
UDJEL	87,4%	4,7%	1,6%	6,3%	100%

Izvor: Prostorni plan uređenje općine Tovarnik, 2006

Prema podacima Hrvatskih šuma, Uprave šuma Podružnica Vinkovci, Šumom je pokriveno, odnosno šumsko zemljište zauzima, 294,69 ha što je udjel od oko 4,6% u ukupnim površinama Općine, dok su privatne šume nisu prisutne. Hrvatske šume, Uprava šuma

Podružnica Vinkovci iskazuje također, podatak od 294,69 ha ukupnih šuma i šumskog zemljišta od čega je 286,47 ha obrasla površina.

Tablica 4.12. Osnovni podaci o šumskom fondu Općine kojim gospodare „Hrvatske šume“

Ukupna površina šuma i šumskog zemljišta (ha)	Površina šuma (ha)	Postojeća drvena zaliha (m ³)	Godišnji prirast (m ³)	Etat – drvena zaliha za sječū (m ³ / godišnje)
294,69	286,47	27,957	822	4.102

Izvor: Prostorni plan uređenje općine Tovarnik, 2006

Ukupna površina šuma nalazi se u vlasništvu Hrvatskih šuma. U odnosu na pokrivenost područja šumama na razini Županije gdje udjel šuma iznosi 28,3%, šume Općine imaju znatno manju (gotovo četverostruku) zastupljenost, odnosno udjel što dovoljno govori o manjem prirodnom bogatstvu ove Općine, u razmjerima Županije, od njezinog prosjeka. U odnosu na broj stanovnika Općine na 100 ha šumskih površina dolazi 1093 stanovnika, što je brojčano iznad no kvalitativno ispod prosjeka Županije (295 stanovnika/100 ha) i Države. Ovo pak ukazuje na veliku napučenost prostora u odnosu na bogatstvo šuma i šumskih površina. Promatrajući prostorni raspored, šume su zastupljene na sjeveroistočnom i sjeverozapadnom području Općine. U strukturi šuma, pod upravom Hrvatskih šuma, gospodarske šume imaju udjel od 100,0 %, a šume posebne namjene nisu, kao niti zaštitne šume, prisutne. Na području općine Tovarnik nalazi se šumarija Vukovar koja gospodari šumama podijeljenim u gospodarske jedinice. Prema vegetacijskoj karti šuma Slavonije i Baranje na prostoru Općine zastupljene su šume hrasta lužnjaka i običnog graba (*Carpino betuli-Quercetum roboris*).

LOVIŠTA

Prostor općine Tovarnik, po svojim prirodnim osobinama pogodan je za lov i lovno gospodarstvo. U njemu su dijelovi jednog državnog lovišta i dva zajednička lovišta.

Tablica 4.13. Lovišta na području Općine

NAZIV LOVIŠTA	Površina u Općini (ha)	Vrsta zemljišta
Državno vlastito otvoreno lovište br. XVI/7 "Jelaš"	242	Šumsko zemljište
Zajedničko otvoreno lovište br. 25. "Prima"	2.323	Šumsko z.2% Poljoprivredno z. 98%
Zajedničko otvoreno lovište br. 26. "Bajin Dol"	3.219	Vode 1,2% Poljoprivredno z. 98,8%

Od divljači koja prirodno obitava ili se prvenstveno uzgaja nalazi se: srnjak, srna obična i lane, vepar, krmača, nazime i prase, fazan, zec obični.

MINERALNE SIROVINE

U građi terena prevladavaju naslage prapora koji predstavlja osnovnu sirovinu u procesu proizvodnje opekarskih proizvoda. Količine materijala koje se mogu koristiti su velike. Na području Općine je i postojeće eksploatacijsko polje ugljikovodika.

Prirodni potencijal predstavlja i otkrivene naslage geotermalne vode na bušotini Ilača-1 sjeverno od naselja Ilača. U naslagama temeljnog gorja (dubine od 1.120,0-1.896,0 m od površine terena) nabušena je fosilna voda koja u intervalu od 1.158,0-1.172,0 m ima temperaturu do $T=64^{\circ}\text{C}$, te 0,602 g NaCl/l.

VODNE POVRŠINE

Cjelokupni prostor općine Tovarnik u hidrološkom smislu dio je šireg prostora sljeva rijeke Save koja mu daje osnovna obilježja. Područje općine Tovarnik jako ovisi o atmosferskim prilikama i padavinama. Prema raspoloživim podacima za najbližu kišomjernu stanicu u Ilači (period obrade 1935.-1984. godina) prosječne padavine su 691 mm. Oscilacije oborina su jako velike i kreću se u rasponu od 412 mm do 1.092 mm. Dakako da količina oticaja direktno ovisi o količini oborina. Glavni odvodni recipijent područja općine Tovarnik je kanal "Boris". Ukupna površina sliva ovog kanala je 6.800 ha od čega je u Hrvatskoj 3.206 ha. Prema karti kategorizacije terena prema podobnostima za iskorištavanje podzemne vode izrađenoj za potrebe Prostornog plana nekadašnje Zajednice općina Osijek područje općine Tovarnik nalazi se u zoni pogodnoj za lociranje crpilišta za lokalne vodovode. Izdašnost pojedinih (tehnički ispravno izvedenih bunara) je do 5 l/s. Također prema kompilacijskoj hidrogeološkoj karti područja bivše ZO Osijek, prostor sjeverno od naselja Ilača i Tovarnik, prema litološkom sastavu, uglavnom je sljedeći: prah, glina te pijesak prekriven resedimentiranim lesom i eolskim pijeskom.

Izvor podataka: Prostorni plan općine Tovarnik

GRAĐEVINSKA PODRUČJA

Za naselja Tovarnik i Ilača definirana su građevinska područja. U oba naselja po tipologiji izgradnje prevladavaju građevine obiteljskog stanovanja. Naselje Tovarnik ima očuvanu matricu i tipologiju naselja ortogonalnog rastera. Postojeće građevinsko područje naselja Tovarnik obuhvaća 268,53 ha, s izgrađenim dijelom naselja na površini od 176,41 ha (65,69%). Postojeće građevinsko područje naselja Ilača obuhvaća 115,41 ha s izgrađenim dijelom naselja na površini od 66,41 ha (57,54%).

Tablica 4.14. Građevinska područja naselja i Općine

Građevinska područja	Površina ha	Izgrađeni dio ha	Izgrađeni dio u %
Ilača	115,41	66,41	57,54
Tovarnik	268,53	176,41	65,69
Općina Tovarnik	383,94	242,82	62,24

Izvor: Prostorni plan uređenja općine Tovarnik

4.4. Prometna povezanost i telekomunikacije

Slika 4.15. Granični prijelaz za cestovni promet s Republikom Srbijom: Tovarnik-Šid

Smještaj Općine uz istočnu granicu utjecao je na formiranje prometnog sustava. Prisutnost značajnog složenog prometnog koridora (željeznica+cesta) stvara dodatne pogodnosti za razvoj gospodarstva. Ograničavajući elementi su prvenstveno postojeće stanje prometnih koridora, koji ne pruža kvalitetan nivo prometne usluge. Zbog toga je nužna rekonstrukcija sustava, uz nadogradnju postrojenja koja bi omogućila razvitak kombiniranog transporta. Cestovna mreža unutar naselja je kvalitetno i racionalno prostorno organizirana, te joj je uređenjem potrebno podići nivo komunalne usluge.

Način na koji je organizirana cestovna mreža u naseljima, posebno širina uličnih profila, može biti primjer kvalitetnog urbanizma za manja naselja takvog tipa. Cestovnu mrežu Općine čine sve tri kategorije javnih cesta:

Tablica 4.16. Postojeća javna kategorizirana cestovna mreža

Kategorija i broj ceste	Opis ceste
Državna cesta D46	Đakovo (D7)-Vinkovci-GP Tovarnik
Županijska cesta Ž 4173	Sotin - Tovarnik
Županijska cesta Ž 4233	Tovarnik (D46)-Nijemci (D57)
Lokalna cesta L 46033	Ilača (D46) – željeznički kolodvor

Magistralna glavna željeznička pruga MG2

(Savski Marof-Zagreb-Sisak-Novska-Vinkovci-Tovarnik). Željeznička pruga MG2 dionica MG2C dio je X paneuropskog prometnog koridora definiranog na konferencijama CEMT-a 1994. na Kreti i 1997. u Helsinkiju. Na području obuhvata prostornog plana općine Tovarnik postoji sljedeći poštanski uredi s dostavnim područjem: 32248 Ilača i 32249 Tovarnik. Područje općine Tovarnik telekomunikacijski je dovoljno razvijeno.

4.5. Infrastruktura

PLINOOPSKRBA

Lokalni (distribucijski) plinoopskrbni sustav koncipiran je kao srednjetačni s tlakom plina do 0,4 MPa (4,0 bara). Glavni dovodni plinovod od glavne napojne točke, koja je izvan granica općine Tovarnik, vodi kroz naselje Banovci do oba naselja Općine.

Izgrađeni distribucijski sustav Općine sastoji se od:

- glavnih distribucijskih plinovoda,
- mjesnih plinovodnih mreža.

ELEKTROENERGETIKA

Potrošnja električne energije

Opskrba električnom energijom potrošača na području općine Tovarnik ostvaruje se isključivo iz elektroenergetske mreže Republike Hrvatske, pošto na području ove Općine ne postoje postrojenja za proizvodnju električne energije.

Prijenos električne energije

Prijenosna mreža na području Općine sadrži nadzemne dalekovode na naponskim razinama od

400 kV i 110 kV. i to su:

- DV 400 kV Ernestinovo-Sremska Mitrovica 2,
- DV 110 kV TS Vukovar-TS Nijemci,
- DV 110 kV TS Nijemci-TS Šid (nije u funkciji).

Ovi dalekovodi samo prolaze područjem općine Tovarnik i nemaju izravnog utjecaja na elektroopskrbu potrošača na području Općine.

Distribucija električne energije

Postojeća distribucijska mreža na području Općine sadrži građevine na svim distribucijskim naponskim razinama, dakle 35 kV, 10(20) kV i 0,4 kV, te javnu rasvjetu.

VODOOPSKRBA

Vodoopskrba stanovnika i ostalih korisnika vode na prostoru općine Tovarnik nije riješena u potpunosti i na zadovoljavajući način iako je u ovoj oblasti učinjeno puno. Javnim vodoopskrbnim sustavom pokrivena je cijela Općina (naselja Općine). Sustav postoji za naselja: Tovarnik i Ilača. Pri tome naselje Tovarnik ima lokalni sustav a naselje Ilača je priključeno na međuopćinski vodoopskrbni sustav Ilača-Banovci-Vinkovački Banovci.

ODVODJA OTPADNIH VODA

Stanovnici općine Tovarnik otpadne i sanitarne vode rješavaju pomoću septičkih, sabirnih ili crnih jama. Postojeći način zbrinjavanja pruža velike mogućnosti zagađenja podzemnih vodonosnih horizonata i manjih tekućica. Zagađenje podzemnih vodonosnika u uvjetima neriješene vodoopskrbe može utjecati na zdravlje korisnika vode.

Oborinske vode prihvaćaju se otvorenim kanalima uz prometnice i odvođe do najbližeg vodotoka ili melioracijskog kanala. U tijeku je izrada projektne dokumentacije za sustav odvodnje oba naselja.

UREĐENJE VODOTOKA I VODA

Na području općine Tovarnik nema većih vodotoka ni rijeka, a niti ostalih vodenih površina. Glavni odvodni recipijent područja općine Tovarnik je kanal Boris (kanal I reda) dužine 24,20 km od čega je u Republici Hrvatskoj 14,95 km.

MELIORACIJSKA ODVODNJA I NAVODNJAVANJE

Na katastarskim površinama naselja Tovarnik i Ilača provedena je komasacija i na poljoprivrednim površinama izvršen je iskop kanalske mreže. Na pojedinim tablama koje su obrađivali nekad PIK Vinkovci i Vupik Vukovar, izvršeno je i uređenje poljoprivrednih tabli za stabilnu poljoprivrednu proizvodnju u suhom retarenju izvedbom podzemne drenažne mreže. To su rudine: "Ivanci-Brišće-Zabrana" i "Ivanci". Na ovako uređenim površinama osigurana je stabilna i rentabilna proizvodnja kada ima dovoljno oborina. Stanje sustava melioracijske odvodnje nije dobro budući se sustav zbog nedostatka sredstava ne održava duži niz godina.

Na području općine Tovarnik sada nema navodnjavanja na većim površinama budući nije osigurana voda u sušnom periodu koja je potrebna za navodnjavanje.

POSTUPANJE S OTPADOM

Oba naselja iz sastava općine Tovarnik uključena su u sustav organiziranog prikupljanja i odvoza otpada. Otpad se prikuplja na način da se jednom mjesečno odvozi papirna i kartonska ambalaža, te plastična ambalaža, a četiri puta mjesečno miješani komunalni

otpad. Postoji razdvojeno prikupljanje sekundarnih sirovina (papir, staklo, PET, metali, tekstil) i opasnog otpada (baterije, stari lijekovi). Krupni otpad (autoškoljke, kreveti i sl.) odvozi se dva puta godišnje. U tijeku je izbor tvrtke koja će u sljedećem petogodišnjem razdoblju biti zadužena za prikupljanje i odvoz otpada za područje Općine. Za odlaganje građevinskog otpada određene je jedna lokacija i to k.č. 3082 u k.o. Tovarnik. Na području Općine su sanirana sva "divlja" odlagališta otpada.

STANJE OKOLIŠA

Onečišćenje voda

Na vodnim površinama područja općine Tovarnik ne vrši se ispitivanje kakvoće voda a prema saznanjima VGI "Biđ-Bosut" većih zagađivača na području Općine nema. Ipak, površinske vode u kanalima izložene su utjecajima kemijskih preparata koji se koriste u poljoprivredi a činjenica da su svi stanovnici uključeni u javni vodoopskrbni sustav, a bez izgrađenog sustava za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda ipak nešto govori o kvaliteti najplićih vodonosnih slojeva u podzemlju. Naime, sada otpadne vode direktno i bez pročišćavanja završavaju u kanalskoj mreži (prepumpavanjem) ili podzemlju (procjeđivanjem).

Onečišćenje tla

Brojni su čimbenici koji utječu na (pojavu) onečišćenja tla, no najčešće su to ljudske aktivnosti kao što su poljoprivreda, razni vidovi gospodarstva, gospodarenje ili nekontrolirano odlaganje otpada, neriješeno zbrinjavanje otpadnih voda i slično. Na prostoru Općine onečišćenje tala je prisutno u gotovo svim navedenim segmentima. Najuočljivije je ipak zagađivanje neodgovarajućom upotrebom umjetnih gnojiva i pesticida u poljoprivredi. Zbrinjavanje prazne ambalaže od pesticida riješeno je na način da se jednom godišnje prikuplja navedena ambalaža od strane udruženja "CROCPA", kao i na nivou cijele Hrvatske.

Onečišćenje zraka

Izvori zagađenja zraka na području Općine su državna ceste D46 koja prolazi kroz naselja Ilača i Tovarnik te županijske ceste Ž 4173 i Ž 4233 koje prolaze kroz Tovarnik.

Opterećenje bukom

Zakon o zaštiti od buke definira potrebu izrade Karte buke na nivou Općine, ali takva mjerenja do sada nisu vršena. Opterećenje bukom u Općini izaziva magistralna glavna željeznička pruga za Zagreb (MG2), koja približno sredinom presijeca Općinu.

Izvor: Prostorni plan općine Tovarnik, 2006.

4.6. Gospodarstvo

Gospodarstvo Općine tradicionalno se bazira isključivo na poljoprivredi, odnosno primarnoj ratarskoj proizvodnji. Na cijelom području Općine značajnije djeluju dva gospodarska subjekta: AGRO- TOVARNIK d.o.o. u Tovarniku i POLJOPRIVREDNA ZADRUGA u Ilači. Oba gospodarska subjekta se bave djelatnošću uzgoja žitarica, uljarica, šećerne repe i ostaloga. Agro-Tovarnik je nedavno postao i vlasnik Aratora iz Lovasa. U sva tri gospodarska subjekta zaposleno je 133 djelatnika, od čega 130 u Agro-Tovarnivukovarskom području (zajedno s Aratorom) što govori o veličini Agro-Tovarnika, sljednika Vupik-a, koji je dominirao i bio nositelj razvoja na vukovarskom području. Prema evidenciji Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, za 2015. godinu na području Općine je ukupno 208 subjekata primilo potpore u poljoprivredi. Na području Općine 2015. godine evidentirano je 233 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG), 4 poduzeća i šest obrtnika.

Tablica 4.17. Registrirani gospodarski subjekti na području Općine

Općina Tovarnik	Broj OPG-a	Broj poduzeća	Broj obrtnika
Tovarnik	140	3	3
Ilača	93	1	3
Ukupno	233	4	6

Izvor: APPRRR Statistika, 2015

Na području općine Tovarnik postoji eksploatacija ugljikovodika s naftnih polja "Ilača", te iz dijela naftnog polja "Đeletovci". Također su istraživanja vršena i na drugim dijelovima općine Tovarnik bušotinama Tov-1; Tov-2; Tov-3 i Tov-4, ali bez željenog rezultata.

NAFTA I PLIN

Na naftnom polju "Ilača" (5,0 km.) proizvodnja se odvija na sedam bušotina, a na polju "Đeletovci" (dijelu koji pripada općini Tovarnik) iz 4 bušotine (Đt 37, 35, 36a, 43a). Na području Općine nema postrojenja za razdvajanje nafte i plina. Pridobivene količine nafte i plina iz bušotina dopremaju se priključnim cjevovodima do tlačnog kolektorskog cjevovoda, te njime do Mjerno-otpremne stanice Đeletovci (MOS Đeletovci), koja je izvan granica općine Tovarnik. Na MOS Đeletovci obavlja se odvajanje nafte i plina, te njihova priprema za transport. Nafta se otprema magistralnim naftovodom u US Rušćica (kraj Slavenskog Broda). Ovaj cjevovod prolazi kraj Vinkovaca (Vrapčana). Kaptazni plin sa MOS Đeletovci otprema se otpremnim plinovodom u distribucijsku mrežu grada Vinkovci. Druge djelatnosti se na području Općine nisu razvile.

4.7. Turizam

Turizam na području Vukovarsko – srijemske županije nije nositelj razvoja iako postoje svi prirodni preduvjeti kao što su prirodne ljepote, šumske površine, tereni za sportove na otvorenom, jedinstvena gastronomska ponuda, izvori termalne vode, bogata kulturno – povijesna baština, tradicijska proizvodnja vina i rakije. Područje općine Tovarnik, kao krajnji istočni dio Vukovarsko-srijemske županije, u proteklom razdoblju nije zabilježilo značajniji gospodarski razvoj, pa tako ni razvoj turizma, a što je dijelom posljedica ratnih događanja i privremene zaposjednutosti područja.

Nakon razdoblja Domovinskog rata i privremene nedostupnosti područja, općina Tovarnik se u okviru Županije razvija kao samostalna općina ruralnih obilježja, koja na temelju svojih prirodnih i gospodarskih potencijala, bazira svoj ukupni gospodarski razvoj. U sadašnjem trenutku, u okviru djelatnosti ugostiteljstva i turizma, na području Općine zabilježeni su isključivo ugostiteljski objekti, tipa caffe-bara, koji su u funkciji zadovoljavanja ugostiteljskih potreba, uglavnom, domaćeg stanovništva. Osim navedenih ugostiteljskih sadržaja u okviru naselja, na području Općine je poznato izletničko područje južno od naselja Ilača, na prostoru **Spomen-područja Ivanci**, na oko 2 ha površine, gdje je uz minimalno uređene sadržaje (nadstrešnica) moguće okupljanje i boravak ljudi u prirodi, u različitim prigodama, a što je također lokalnog značaja.

Na prostoru općine Tovarnik su i **registrirana lovna područja** i to u okviru **LD "Vepar"** Tovarnik u površini oko 3.700 ha, te **LD "Zec"** Ilača u površini oko 2.700 ha. Cijelo područje lovišta ukupne površini od 6.400 ha je lovište na okolnim poljoprivrednim površinama i šumarcima, gdje većinom obitava sitna i pernata lovna divljač. Na području općine Tovarnik kao posebna osobitost i autohtonost područja je održavanje **tradicionalnih manifestacija**, koje se mogu valorizirati i u smislu razvoja turizma. U Ilači se održava "Međunarodna smotra svirača tradicijskih glazbala", krajem travnja. Također, vrlo je važno napomenuti i vjerska događanja na Gospinom svetištu kroz cijelu godinu, a najvažnije i najposjećenije je proslava blagdana Velike Gospe (14.08. i 15.08.) kada se okupi oko dvadesetak tisuća hodočasnika iz svih krajeva Hrvatske, te dijelom Bosne i Hercegovine i Srbije.

U Tovarniku se održava nekoliko manifestacija, a najvažnije su: folklorna priredba "Rodom Srijemci", koja njeguje pjesme i plesove srijemskog kraja s ciljem očuvanja kulturne baštine Tovarnika i Srijema. Zatim "Festival rakija, likera i pekmeza, te Međunarodna izložba bundeva i tikvica", koja se održava u jesen i koja je vrlo posjećena. Manifestacija "Dani Općine Tovarnik" održava se više dana, a središnji događaj je 13. 06. na dan rođenja hrvatskog i tovarničkog pjesnika Antuna Gustava Matoša.

4.8. Obrazovanje, zdravstvo i socijalna skrb

Na području Općine postoji zadovoljavajuća socijalna infrastruktura. Glavnina sadržaja društvenih djelatnosti nalazi se u Tovarniku kao sjedištu Općine.

Ustanove na području naselja Tovarnik: Općina Tovarnik (načelnik i zamjenik, Općinsko vijeće), matični ured, matična osnovna škola s pratećim otvorenim prostorima za sport i rekreaciju, ambulanta, ljekarna, veterinarska ambulanta, vjerski objekti (katolička crkva sa župnim dvorom i pravoslavna crkva), te Dobrovoljno vatrogasno društvo.

Ustanove na području naselja Ilača: matična osnovna škola, hrvatski dom, ambulanta, te katolička crkva sa župnim dvorom i svetište Drage Gospe Ilačke na "Vodici".

OBRAZOVANJE

Na području općine, nalaze se dvije osnovne škole: Tovarnik i Ilača

Slika 4.18. Osnovna škola Antun Gustav Matoš, Tovarnik, Vukovarska 1, HR-32249

- ⇒ **Status Međunarodne Eko - škole**
- ⇒ Broj učenika: 117
- ⇒ Broj razrednih odjela: 8
- ⇒ Broj zaposlenika: 29

Organizirani počeci školstva u Tovarniku sežu još u daleku 1758. godinu kada je pokraj crkve osnovana Narodna škola koja je već u početku imala 40 učenika.

Slika 4.19. Osnovna škola Ilača – Banovci Vladimira Nazora 24d, HR-32248 Ilača

- ⇒ Broj učenika: 89
- ⇒ Broj razrednih odjela matične škole: 7
- ⇒ Broj razrednih odjela pod.škola: 4
- ⇒ Broj zaposlenika: 40

Sjedište škole je u Ilači, a područne su u Banovcima i Vinkovačkim Banovcima. Specifičnosti upisnog područja ogleda se u tome što Matična škola pripada Općini Tovarnik, a područne škole pripadaju Općini Nijemci.

U Tovarniku je izgrađen dječji vrtić neto površine 400 m² s optimalnim kapacitetom od 50 djece a isti je podružnica dječjeg vrtića iz Iloka. Postoji potreba za dodatnim kapacitetima.

ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB

Skrb o socijalno osjetljivim i ranjivim skupinama jedan je od prioriteta razvoja Općine. Općina kroz razvojne programe za trogodišnje razdoblje utvrđuje ciljeve, prioritete, aktivnosti i izvore financiranja pojedinih programa, a između ostalog za područje Obrazovanja predviđene su sljedeće aktivnosti za koje će se sredstva osigurati iz proračuna

- ⇒ stipendije studentima
- ⇒ sufinanciranje prijevoza srednjoškolaca
- ⇒ sufinanciranje rada škole
- ⇒ sufinanciranje rada dječjeg vrtića

U izradi je projektna dokumentacija za izgradnju Doma za starije i nemoćne osobe kapaciteta 200 osoba, neto površine 5.617 m². Zdravstvene usluge primarne zaštite pružaju se u zdravstvenim ambulancama u Tovarniku i Ilači (liječnik obiteljske medicine i stomatolog) a iste pripadaju području Doma zdravlja Vukovar.

4.9. Civilno društvo i sport

Na području Općine djeluje nekoliko organizacija civilnog društva a iste osiguravaju ravnopravno sudjelovanje u izgradnji demokratskog, otvorenog, uključivog, bogatog i socijalno pravednog, održivog te ekološki osviještenog društva.

Tablica 4.20. Udruge na području Općine

NAZIV UDRUGE	CILJ UDRUGE
UDRUGA VOČARA „RUJAN“ TOVARNIK	<i>Promidžba voćarstva te promocija Općine Tovarnik kao voćarske općine.</i>
UDRUGA ŽENA TOVARNIK	<i>Cilj udruge je druženje, stvaranje zajedništva i jedinstva između mještana Tovarnika. Udruga se zalaže za razvijanje i očuvanje kulturne baštine kroz izradu ručnih radova u radionicama.</i>
KUD „MATIJA GUBEC“ ILAČA	<i>Društvo djeluje u tri skupine; pjevačka, plesna i tamburaška. Cilj društva je promicanje i očuvanje kulturne baštine ilačkog kraja.</i>
KUD „A. G. MATOŠ“ TOVARNIK	<i>Cilj društva je očuvanje kulturne baštine Tovarnika i Srijema.</i>
UDRUGA DR. ANTE STARČEVIĆ	<i>Cilj društva je promicanje istine o Domovinskom ratu kao i istine o žrtvi jedinog svećenika ubijenog tijekom Domovinskog rata - Ivana Burika</i>
DRUŠTVO ANTUNA GUSTAVA	<i>Cilj društva je promicanje narodnog i kulturnog identiteta</i>

MATOŠA	<i>Hrvatskog naroda na svim područjima, umjetničkoga, znanstvenoga i duhovnog stvaralaštva. Društvo čuva i njeguje izvornost hrvatskog jezika te hrvatsku prošlost i sadašnjost lokalne sredine.</i>
"ZAVIČAJNA ZAJEDNICA BH HRVATA"	<i>Druženje te promicanje i očuvanje tradicijskih pjesama i plesova iz BiH.</i>
"BRESKORKA"	<i>Poticati uzgoj tradicionalnih i autohtonih proizvoda.</i>
"UDRUGA UMIROVLJENIKA TOVARNIK"	<i>Okupljanje i druženje osoba starije životne dobi.</i>
UDRUGA MLADIH "OPTIMUS"	<i>Okupljanje i druženje mladih s područja Općine.</i>

Izvor: Općina Tovarnik

Na području općine Tovarnik od sportskih objekata zastupljeni su otvoreni sportski tereni u oba naselja (Ilača, Tovarnik). U svakom naselju se nalazi po jedno nogometno igralište (svako od 10.000 m²). Među ostalim otvorenim sportskim terenima oba naselja imaju igralište za mali nogomet. U Tovarniku se nalaze 2 igrališta malog nogometa, jedno na lokaciji stare i jedno na lokaciji nove škole. U Ilači se nalazi jedno igralište za mali nogomet (800 m²) uz nogometno igralište te tenisko igralište. U Tovarniku se uz Osnovnu školu nalazi i igralište za košarku, ukupne površine oko 300 m² te tenisko igralište. Među ostalim objektima sporta i rekreacije u Tovarniku se nalazi i boćalište.

Tablica 4.21. Infrastruktura za sport i rekreaciju

Infrastruktura za sport i rekreaciju	Tovarnik	Ilača
Nogometno igralište	1	1
Igralište za mali nogomet	2	1
Košarkaško igralište	1	0
Rukometno igralište	0	0
Tenisko igralište	1	1
Boćalište	1	0

Na području Općine izračunata je Planirana mreža sportskih objekata i objekata fizičke kulture na osnovu izračunatih potreba za sportskim objektima, na temelju demografske procjene stanovništva, odnosno određenih dobnih skupina stanovništva, te koeficijenta zadanih Pravilnikom o prostornim standardima, normativima, te urbanističko-tehničkim uvjetima za planiranje mreže sportskih objekata (NN br. 38/91.). Na osnovu prethodno opisane metodologije, za područje općine Tovarnik izračunate su potrebe za sportskim objektima, prema vrstama objekata za plansko razdoblje do 2015. godine.

Iz rezultata proizlazi da su nogometna igrališta prekapacitirana, da postojeći broj igrališta malih sportova (mali nogomet, košarka, odbojka, rukomet) ima točno onoliko kolike su i planirane potrebe za tim vrstama sportskih objekata, te da je postojeće boćalište manjeg kapaciteta od potreba. Međutim, mnogi sportski objekti nisu zastupljeni, tako da su izračunate potrebe za tim vrstama objekata ujedno i ukupne potrebe. Također je izražena potreba za objektima zračne streljane, kuglane i ostalih otvorenih objekata. U narednom planskom razdoblju sve vrste sportskih objekata treba izgraditi prema izraženim potrebama.

4.10. Pregled Kulturno – povijesne baštine Općine

Osnovne karakteristike prostora općine Tovarnik s gledišta zaštite kulturne baštine je u pojedinačnoj koncentraciji kulturnih dobara u naselju Tovarnik, te ambijentalno sačuvanom izgledu naselja-sela Ilača. Ilaču karakterizira razmjerno brojan fond tradicijskih građevina koje svojom tipološkom raznolikošću, oblikovnim i dekorativnim vrijednostima čine cjelovit sklop u kojem su sačuvane sve temeljne vrijednosti pučkog graditeljstva. Oblikovnim i dekoracijskim vrijednostima odskače nekoliko građevina:

- **zabatna kuća u Ulici M. Gupca 36.,**
- **te kuća u ključ u Ulici S. Radića 22.**

Osim ruralne cjeline naselja Ilača te 3 spomenika i spomen obilježja poginulima u Domovinskom ratu, u općini Tovarnik nalazi se:

- ⇒ 4 pojedinačno zaštićenih profanih i sakralnih građevina,
- ⇒ 5 arheoloških lokaliteta,
- ⇒ 3 etnološka te
- ⇒ 3 spomenika i spomen obilježja vezanih za radnički pokret i drugi svjetski rat.

U evidenciji i pod zaštitom konzervatorskog odjela iz Osijeka, nalaze se sljedeća kulturna dobra:

Tablica 4.22. Popis kulturnih dobara Općine

<i>Vrsta kulturnog dobra</i>	<i>Naziv kulturnog dobra</i>
ARHEOLOŠKA NALAZIŠTA	⇒ .Rudina Krčevine”, antičko naselje, Tovarnik
	⇒ .Jasenik”, antičko naselje, Tovarnik
	⇒ .Orašće”, prapovijesno naselje, Tovarnik
	⇒ .Orašće”, antičko naselje, Tovarnik
	⇒ .Orašće”, srednjovjekovno naselje, Tovarnik

SAKRALNE GRAĐEVINE	⇒ Župna crkva sv. Mateja, apostola i evanđeliste, Tovarnik
	⇒ Pravoslavna crkva sv. Velikomučenika Georgija, Tovarnik
PROFANE GRAĐEVINE	⇒ Vlač. Ivana Burika br.9, rodna kuća A.G.Matoša, Tovarnik
	⇒ Zgrada OŠ A.G.Matoš sa spomen pločom i bistom, Tovarnik
ETNOLOŠKI SPOMENICI	⇒ Kuća u Ulici M. Gupca br. 36., Ilača
	⇒ Kuća u Ulici S. Radića br. 22., Ilača
	⇒ 2 kuće u Ulici V. Nazora br. 26., 54., Ilača,
SPOMENICI IZ NOB-A	⇒ Skupna grobnica 80 palih boraca, Tovarnik
	⇒ Zgrada bivše vojne partiz.ambulante na Sremskom frontu, Tovarnik
	⇒ Spomen ploča palim borcima

Izvor: Općina Tovarnik

⇒ *Kulturna baština Općine iz Registra kulturnih dobara Ministarstva kulture Republike Hrvatske*

Zaštita i upravljanje kulturnom baštinom, materijalnom i nematerijalnom jedan je od važnih čimbenika za prepoznavanje, definiranje i afirmaciju kulturnog identiteta. Kulturna dobra upisuju se u Registar kulturnih dobara - javnu knjigu koju vodi Ministarstvo kulture. Kulturna baština dijeli se na materijalnu, pokretnu i nepokretnu te na nematerijalnu kulturnu baštinu.

U Registru kulturnih dobara Ministarstva kulture za područje Općine registrirana su tri kulturna dobra:

Tablica 4.23. Kulturna dobra iz Registra kulturnih dobara Ministarstva kulture Republike Hrvatske

Oznaka	Naziv i mjesto	Vrsta
Z-1170	Crkva sv. Mateja, apostola i evanđeliste, Tovarnik	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-6701	Crkva sv. Velikomučenika Georgija, Tovarnik	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno

Z-6722 Spomen kuća A. G. Matoša - kulturni centar

Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno

Oznaka dobra: Z-1170, Crkva sv. Mateja, apostola i evanđeliste

Smještena usred naselja, crkva je izgrađena 1804. u kasnobarokno - klasicističkom stilu. To je jednobrodna građevina s užom polukružnom apsidom te s dvorišne strane prigradenom novom sakristijom. Građena je opekom u vapnenom mortu, svod je kupolasti, krovna konstrukcija pokrivena biber crijepom. Pod je popločen keramitnim pločama. Pročelje je vertikalno sa stupovima raščlanjeno u polja, a horizontalno kordonskim vijencem. Bočna pročelja raščlanjena su pilastrima. Na crkvi dominira bogato profiliran vijenac.

Pravni status: zaštićeno kulturno dobro / Klasifikacija: sakralna graditeljska baština

Adresa: Vlč. Ivana Burika 5A / Mjesto: Tovarnik

Oznaka dobra: Z-6701, Crkva sv. Velikomučenika Georgija

Nastala je između 1797. i 1799. g. u središtu naselja, uz glavnu prometnicu, u duhu kasnog baroka. Graditelj je bio Petar Šuvaković. Izgrađena je kao jednobrodna građevina s polukružnom apsidom i zvonikom rizalitno istaknutim ispred glavnog pročelja. Oko crkve se nalaze grobovi iz 19. st., označeni nadgrobni pločama od crvenog kamena. Porta je ograđena zidanim parapetima sa stupovima te željeznom kovanom ogradom.

Oznaka dobra: Z-6722, Spomen kuća A. G. Matoša - kulturni centar

Rodna kuća A.G.Matoša, smještena je u središtu naselja, nedaleko župne crkve. Prvotna kuća u kojoj je Matoš rođen 1873. sagrađena je u I. pol. 19. st. u skladu s ondašnjim načinom gradnje u Slavoniji, pročeljem sa zabatom prema ulici. Poč. 20. st. kuća dobiva novo, šire ulično pročelje, oblikovano u duhu kasnog klasicizma. 2008. započeo je projekt rekonstrukcije rodne kuće kojim je ona izvedena u kombinaciji tradicijskog graditeljstva i profane arhitekture.

Pravni status: zaštićeno kulturno dobro / Klasifikacija: memorijalna baština

Adresa: Ulica Vlč. Ivana Burika 9 / Mjesto: Tovarnik

U dubini parcele izgrađena je nova zgrada za potrebe knjižnice i čitaonice, obložena fasadnom opekom. Danas je to kulturni centar s 9 sastavnica Kuće: Galerije stalnog postava, Knjižnica i čitaonica, Spomenička knjižnica i dokumentacijski centar, Višenamjenski prostor, Suvenirnica, Književni klub, Dvorana za radionice, Administrativni prostor i Depo knjižnice i arhiva. Prizemnica je svojom je širom stranom – frontom okrenuta ulici. Pročelje je razvedeno lezenama. Pravokutne prozore krasi klupčice i ravni arhitravni istaci. Polja s lezenama omeđena su frizom konzolica i soklom. Iznad lezena jednostavni su vijenci, a ispod potkrovnog vijenca, naizmjenično konzole s volutama i medaljoni. Desna strana pročelja obilježena je pravokutnom pločom s likom A. G. Matoša.

4.11. Analiza javnih financija i imovine u vlasništvu Općine

JAVNE FINACIJE

Proračun, osim za redovno financiranje poslova, funkcija i programa Općine, je vrlo bitan i kao instrument ekonomske politike kojim se utječe na ekonomsko stanje Općine, odnosno na ekonomski rast i zaposlenost. U tom smislu Proračun je instrument kojim se može usmjeravati strateški smjer gospodarskog razvoja Općine i zapravo upravljati svim potencijalnim resursima. Općenito tri su glavna izvora prihoda lokalnih vlasti:

- porezi – koji uključuju prihode od socijalnih doprinosa kao i poreze na dohodak,
- potrošnju, imovinu i druge poreze;
- dotacije – nepovratne isplate primljene od drugih razina vlasti;
- neporezni prihodi – uključuju druge izvore nepovratnih isplata, uključujući suficite u trgovini, dohotke od imovine, administrativne pristojbe, kazne, doprinose zaposlenika i drugih razina vlasti u mirovinske fondove i socijalno osiguranje.

Tablica 4.24. Plan proračuna Općine za razdoblje 2016. – 2017.

	2016.	2017.
UKUPNO PRIHODI	8.999.325,00	7.991.156,25
Prihodi od poreza	2.403.000,00	2.403.000,00
Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna	3.884.325,00	2.880.581,25
Prihodi od imovine	2.137.000,00	2.127.575,00
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	575.000,00	580.000,00
UKUPNO RASHODI	8.999.325,00	7.991.156,25
Redovna djelatnost općine	2.200.725,00	2.275.766,25
Društvene djelatnosti	2.241.750,00	2.242.467,50
Komunalna i gospodarska djelatnost	3.157.795,00	2.121.740,00
Socijalna skrb	339.055,00	321.182,50
Sufinanciranje projekata za poboljšanje energetske učinkovitosti objekata	1.060.000,00	1.030.000,00
RAZLIKA VIŠAK / MANJAK	0,00	0,00

Izvor: Plan proračuna Općine 2015. – 2017., Općina Tovarnik

S ciljem realizacije prioriteta i razvojnih projekata predloženih u nastavku dokumenta, Općina će na optimalan način koristiti sredstva iz sljedećih izvora:

- proračun Općine

- nacionalnih razvojnih programa (Ministarstva, agencije)
- EU fondovi (Europski fond za regionalni razvoj, Europski fond za ruralni razvoj)

IMOVINA U VLASNIŠTVU OPĆINE

Upravljanje i raspolaganje nekretninama u vlasništvu Općine regulirano je na temelju članka 35. stavka 2. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine“ broj 91/96., 68/98., 137/99., 22/00., 73/00., 114/01., 79/06., 141/06., 146/08. i 38/09 ,153/09 i 143/12.) i članka 48. Statuta Općine Tovarnik („Službeni vijesnik“ Vukovarsko – srijemske županije 04/13).

Općina u svom vlasništvu raspolaže sa sljedećom imovinom:

Tablica 4.25. Imovina u vlasništvu Općine

Red. br.	Naziv	Vrsta nekretnine	Kč.br.	Vrijednost (HRK)
K.O. Tovarnik				
1.	Zgrada dječjeg vrtića	Izgrađeno građevno zemljište	1956	-
2.	Vila Tovarnik	Izgrađeno građevno zemljište	2118	-
3.	Mrtvačnica Tovarnik	Izgrađeno građevno zemljište	3601/1	-
4.	Upravna zgrada Općine Tovarnik	Izgrađeno građevno zemljište	1563/1	-
5.	Vatrogasni dom	Izgrađeno građevno zemljište	1967	-
6.	Zgrada umirovljenika	Izgrađeno građevno zemljište	1556/1	-
7.	Zgrada sa 6 stanova, A.G.Matoša 13	Izgrađeno građevno zemljište	1977	-
8.	Kuća i dvorište, Vrljevac 2	Izgrađeno građevno zemljište	1543	-
9.	Kuća i dvorište A.G.Matoša 54	Izgrađeno građevno zemljište	1357	-
10.	Kuća i dvorište, Bana J. Jelačića	Izgrađeno građevno zemljište	2862/3	-
11.	Kuća i dvorište u selu	Izgrađeno građevno zemljište	1558	-
12.	Oranica, šuma, kuća (lovci)	Izgrađeno građevno zemljište	2852	-

13.	Zemljište za sport i rekreaciju Jasenik – nogometno igralište Hajduk	Izgrađeno građevno zemljište	2780/1	-
14.	Vodocrpilište	Izgrađeno građevno zemljište	563/8	-
15.	Kuća i dvor u selu, Vrljevac	Izgrađeno građevno zemljište	1374	-
16.	Kuća i dvor u selu, Vič. Ivana Burika	Izgrađeno građevno zemljište	1576	-
17.	Oranica u selu, plac Lj.Gaja	Neizgrađeno građ. ili polj. zemljište	2198	-
18.	Oranica i neplodno tlo u selu, zagrebačke rupe	Neizgrađeno građ. ili polj. zemljište	1473	-
19.	Oranica u ul. A.G.Matoša	Neizgrađeno građ. ili polj. zemljište	2309/4	-
20.	Groblje u klještevici	Ostalo	435	-
21.	Groblje u Mlaki	Ostalo	1214	-
22.	Dvorište općinske upravne zgrade	Ostalo	1563/3	-
K.O. Ilača				
1.	Kuća „Hrvatski dom“ Ilača	Izgrađeno građevno zemljište	939	-
2.	Vatrogasno spremište	Izgrađeno građevno zemljište	939	-
3.	Mrtvačnica Ilača	Izgrađeno građevno zemljište	486/2	-
4.	Zgrada S. Radića 4 odnosno V.Nazora 24 c	Izgrađeno građevno zemljište	980	-
5.	Kuća i dvor, V.Nazora 24b	Izgrađeno građevno zemljište	979/2	-
6.	Nogometno igralište NK Sremac	Izgrađeno građevno zemljište	716	-
7.	Oranica donje njive	Neizgrađeno građ. ili polj. zem.	1371/2	-
8.	Oranica selo	Neizgrađeno građ. ili polj. zem.	1509	-
9.	Pašnjak selo	Neizgrađeno građ. ili polj. zem.	1897/2	-
10.	Oranica selo	Neizgrađeno građ. ili polj. zem.	1898/13	-

11.	Pašnjak neplodno	Neizgrađeno građ. ili polj. zem.	1899/13	-
12.	Oranica Ivanci	Neizgrađeno građ. ili polj. zem.	1899/11	-
13.	Pašnjak i oranica Ivanci s nadstrešnicama	Neizgrađeno građ. ili polj. zem.	2098	-
14.	Pašnjak i oranica Ivanci	Neizgrađeno građ. ili polj. zem.	2101	-
15.	Groblje Gaić	Ostalo	491	-
16.	Groblje Ivanci	Ostalo	2129	-
17.	Pružni nasip Vikiljevac	Ostalo	1848	-

Vlasništvo općine Tovarnik izvan K.O. Tovarnik i Ilača

	Naziv	K.O.	Kč.B.	
Izvan K.O. Tovarnik i Ilača				
1.	Kuća 180 m ² , suvlasništvo 1/11	Savudrija	3/4	-
2.	Kuća i dvorište, suvlasništvo 1/11	Savudrija	4/1	-
3.	Vodovodno okno, 25 m ² suvlasništvo 1/11	Savudrija	4/2	-
4.	Parkiralište 435 m ² , suvlasništvo 1/11	Savudrija	37/8	-
5.	Nema podataka (obalno područje)	Biograd	3398/1	-
6.	Nema podataka (obalno područje)	Biograd	3398/2	-
7.	Nema podataka (obalno područje)	Biograd	3399	-

Izvor: Općina Tovarnik

5. SWOT ANALIZA OPĆINE

U okviru ovog poglavlja SWOT analizom su sažeto prikazane najbitnije vlastite snage i slabosti i najbitnije vanjske prilike i prijetnje za ostvarivanje vizije i misije Općine. Izraz SWOT dolazi od engleske riječi za snagu (strenght), slabosti (weaknesses), što su pozitivni i

negativni unutarnji čimbenici, mogućnosti (opportunities) i prijetnje (threats), što su pozitivni i negativni vanjski čimbenici. SWOT analiza procjenjuje kolika je vjerojatnost da ti čimbenici utječu na viziju Općine prema željenoj budućnosti. SWOT analiza rađena je za četiri tematska područja: Prostor i geografski položaj, Gospodarstvo, Kvalitetu života i Ljudski potencijali.

(S) PREDNOSTI		(W) SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Raspoloživost velikih poljoprivrednih površina ▪ Očuvan prostor i okoliš ▪ Blizina autoceste A1 Zagreb - Lipovac ▪ Blizina željezničke pruge Novska – Vinkovci – Tovarnik – Šid ▪ Blizina graničnog prijelaza ▪ Blizina rijeke Dunav 	PROSTOR I GEOGRAFSKI POLOŽAJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Periferni položaj u odnosu na glavna gospodarska središta u Republici Hrvatskoj ▪ Periferni položaj u odnosu na druge regije u Hrvatskoj
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poljoprivredni potencijali za razvoj ekološke proizvodnje hrane ▪ Raspoloživi drugi prirodni potencijali ▪ Dobra povezanost s gospodarski relativno razvijenim regijama u susjednim zemljama ▪ Raspoloživost bio - energenata 	GOSPODARSTVO	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vrlo mali broj poduzeća i poduzetnika ▪ Nerazvijeni prerađivački kapaciteti – odljev stvaranja dodane vrijednosti u druge regije ▪ Ovisnost o samo jednoj gospodarskoj grani (poljoprivreda) ▪ Nerazvijeni turistički kapaciteti

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nezagađen okoliš ▪ Kulturno – povijesna baština ▪ Raspoloživost poljoprivrednih površina za pokretanje obiteljskog poljoprivrednog poduzetništva ▪ Vrlo dobra prometna povezanost ▪ Relativno razvijena komunalna i osnovna socijalna infrastruktura 	KVALITETA ŽIVOTA	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatak radnih mjesta, posebno kvalitetnih ▪ Nedostatak kulturne infrastrukture ▪ Nedovoljno razvijena ponuda dječjih vrtića i socijalnih ustanova
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Postojeće kompetencije u poljoprivrednoj proizvodnji ▪ Ukupna raspoloživost ljudskih potencijala – visoka razina nezaposlenosti 	LJUDSKI POTENCIJALI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatak kvalificirane radne snage ▪ Nedostatak usmjerenih visoko – obrazovanih ljudskih potencijala ▪ Iseljavanje u druge regije u RH i EU
(O) PRILIKE		(T) RIZICI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mogućnost razvoja ekološke proizvodnje ▪ Jačanje poznatosti područja Općine kao nedevasiranog prirodnog okoliša ▪ Mogućnost međugranične suradnje s JLS u susjednim zemljama ▪ Mogućnost razvoja obnovljivih izvora energije 	PROSTOR I GEOGRAFSKI POLOŽAJ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Opasnost od općeg zagađenja prostora zbog intenzivnog korištenja agro – kemijskih tehnika obrade poljoprivrednog zemljišta ▪ Opća opasnost po okoliš zbog klimatskih promjena

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mogućnosti zajedničkog ekonomskog razvoja – zajednički projekti ▪ Mogućnost razvoja „zelene ekonomije“ i „zelene energije“ ▪ Stvaranje dodane vrijednosti u mini – regiji, razvoj prerađivačkih kapaciteta ▪ Zajednička platforma privlačenja investitora ▪ Razvoj turizma i agro – turizma – velika prilika 	GOSPODARSTVO	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nedostatak kvalificirane radne snage i ljudskog kapitala (obrazovanih ljudi) ▪ Nastavak razvoja na mono – strukturi (poljoprivreda, ratarstvo) ▪ Nastavak snižavanja cijena poljoprivrednih proizvoda ▪ Nizak interes investitora
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Korištenje strukturnih i kohezijskih fondova za podizanje kvalitete života i ekonomsku diverzifikaciju ▪ Mogućnosti unapređivanja kvalitete stambenih zgrada kroz domaće i EU fondove (obnova kuća) ▪ Raspoloživost brojnih napuštenih kuća i imanja 	KVALITETA ŽIVOTA	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nastavak negativnih demografskih kretanja – depopulacija ▪ Nedovoljno investiranje u kvalitetu života od strane lokalne vlasti
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mogućnost korištenja EU fondova za razvoj ljudskih potencijala ▪ Mogućnost privlačenja kadrova iz drugih regija ▪ Mogućnost suradnje u razvoju kadrova s drugim susjednim regijama u Podunavlju 	LJUDSKI POTENCIJALI	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nastavak mogućeg trenda iseljavanja kvalificiranih mladih ljudi ▪ Održavanje visoke razine nezaposlenosti ▪ Opadajuće povjerenje u razvojne mogućnosti ove mini regije od strane njenih stanovnika ▪ Starenje stanovnika

6. BENCHMARK: OPĆINA I IZABRANE JLS U EU

U prvoj fazi rada na izradi strategije razvoja Općine za razdoblje 2015.-2020. izvršena je usporedna analiza sličnih jedinica lokalne samouprave u neposrednom europskom okruženju te interna analiza potencijala s kojima Općina raspolaže a koji će se aktivirati u narednim godinama uz podršku EU politika regionalnog razvoja. Ovo poglavlje ima za cilj predstaviti pozicioniranje Općine u kontekstu kohezijskih politika i politika regionalnog razvoja EU, te početno razumijevanje konteksta u kojem se proces strateškog planiranja odvija.

Tablica 6.1. Pregled usporednih ekonomskih pokazatelja

	Tovarnik (HR)	Sirač (HR)	Sv.Jurij (SLO)	Villany (H)	Loipersdorf (A)
Broj stanovnika	2.755 (2011)	2.178 (2011)	2.883 (2011)	2.517 (2011)	1.389 (2011)
BDP/ stanovnika	EUR 6.025	EUR 6.720	EUR 11.948	EUR 8.809	EUR 28.059
Index EU 28= 100	25 %	32 %	58 %	43 %	124 %
Index HR = 100	59 %	64 %	69 %	82 %	85 %
Broj zaposlenih	223 (2014)	195 (2013)	1.047 (2013)	1.100 (2013)	820 (2013)
Broj nezaposlenih	214 (2015)	195 (2013)	125 (12/2013)	130 (12/2013)	54 (12/2013)
Proračun	€1,15 mil. (2015)	€ 1,12 mil. (2015)	€ 2,54 mil. (2015)	€ 2,5 mil. (2015)	€ 4,0 mil. (2015)

Na temelju ovog dokumenta i uspoređivanja s drugim sličnim jedinicama lokalne samouprave u EU, predložene su dugoročne razvojne vizije kao i pravci razvoja Općine. Usporedna analiza ekonomskih pokazatelja Općine s ekonomskim pokazateljima sličnih jedinica lokalne samouprave u susjednim državama-članicama EU, pokazuje razvojni zaostatak.

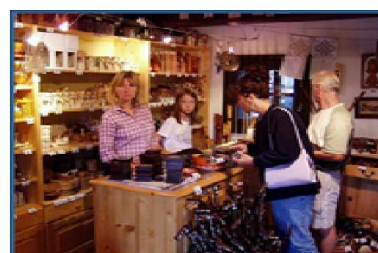
Osobito je razlika u razvijenosti, mjerena bruto domaćim proizvodom i prihodima općinskog proračuna, znakovita u usporedbi sa sličnim jedinicama lokalne samouprave u Sloveniji, Mađarskoj i Austriji. Razlike u ekonomskoj razvijenosti Općine i usporedivih jedinica lokalne samouprave u državama koje su 2004.g. pristupile u punopravno članstvo EU otvara međutim i razvojne perspektive koje se anticipiraju u ovom dokumentu.

6.1. Primjer najbolje praske projekata korištenja strukturnih fondova EU za poticanje ekonomskog razvoja u JLS

LOKACIJA	PROJEKTI
<p>Grad Gornja Radgona (SLO)</p>	<p>Grad Gornja Radgona je u proteklih 10 godina realizirao brojne projekte koji su sufinancirani iz EU fondova u području:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obnova kulturne baštine - infrastrukture - energetske učinkovitosti - unapređenja konkurentnosti poduzeća <p>Primjeri : Stari Špital obnovljen 2006, gradska jezgra, javna rasvjeta, agro – turistički objekti.</p>

LOKACIJA	PROJEKTI	SADRŽAJI
<p>Naselje Čičmany (SL)</p>	<p>Selo Čičmany predstavlja turističku atrakciju temeljenu na revitaliziranim tipičnim slovačkim kućama s bijelim ornamentima te replikama istih. Posjetitelji imaju mogućnost kušati tradicionalnu slovačku kuhinju, sudjelovati u tematskim manifestacijama i događanjima te posjetiti etnografski muzej u Radenovom i Gregorovom domu, najbolje očuvanim kućama.</p> <p>Projekt je financiran iz EAFRD.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ugostiteljski sadržaj - Suvenirnica - Muzej - Manifestacije i događanja

7. STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE 2020.

7.1. Vizija i misija

Strategija razvoja Općine za razdoblje 2015. -2020. predstavlja dugoročni plan mobilizacije svih potencijala – općinskog kapitala prema ostvarivanju svoje misije, dugoročne vizije i dugoročnih ciljeva.

**" Stvoriti pretpostavke za dugoročno održiv
gospodarski razvoj koji će omogućiti
suvremene uvjete za život za sve današnje i
buduće stanovnike Općine "**

DUGOROČNA VIZIJA OPĆINE

1.	Povećati atraktivnost Općine za poduzetnike i stanovnike kroz međusobnu suradnju i zajedničko djelovanje u strateškim sektorima
2.	Razvijati ponude proizvoda i usluga s višom dodanom vrijednošću u područjima napredne poljoprivrede, moderne prerađivačke industrije, agro-etno-eno-turizma i kulturnog turizma
3.	Održati očuvani okoliš uz balansirani razvoj energetike temeljene na bio-energentima i obnovljivim izvorima te recikliranja komunalnog i bio otpada

Pri utvrđivanju vizije i misije razvoja Općine važno je razumjeti kako je to dugoročni posao na kojem treba mobilizirati, ne samo lokalnu samoupravu i njezine institucije već sve građane Općine. Sudjelovanje svih građana, dakako primjereno njihovim mogućnostima, jedan je od ključnih faktora uspješnosti, kako za zajednicu u cjelini, tako i za svakog građanina koji u njoj živi i radi.

7.2. Glavni razvojni ciljevi Općine 2020.

Analiza sadašnjeg stanja pokazala je da je slabo gospodarstvo i izostanak gospodarskog rasta u proteklom desetljeću utjecalo na izostanak općeg razvoja Općine. Zbog toga je Strategija razvoja za razdoblje 2015. – 2020. g. prije svega strategija ekonomskog razvoja. Poteškoće u financiranju od strane države i nemogućnost financiranja regionalnog razvoja usmjerava aktivnosti i politike lokalne samopurave na samostalno programiranje svoga razvoja te usmjeravanje na financijske instrumente poticanja regionalnog razvoja EU. Iz tog razloga za Općinu je bitno da postavi glavne strateške ciljeve do 2020. godine.

U narednom razdoblju Općina će svojim politikama poticati razvoj „pametne“ i održive poljoprivrede, malih i srednjih poduzeća u sektoru prerađivačke industrije, kreativnih djelatnosti, turizma i tradicionalnih obrta i samim time otvaranje novih radnih mjesta a u konačnici podizanje razine kvalitete života na području Općine.

Uzimajući u obzir postojeće ljudske potencijale, prometni i geostrateški položaj, gospodarske kapacitete, prirodnu i kulturnu baštinu te mogućnosti razvoja, u strateškom horizontu u okviru ove Strategije postavljena su **tri glavna razvojna cilja Općine do 2020. godine:**

RAZVOJ KONKURENTNOG GOSPODARSTVA I ODRŽIVOG TURIZMA

- poticanje poduzetničkog pristupa poljoprivredi i povećanje konkurentnosti MSP
- razvoj OPG-a u području "pametne" poljoprivredne proizvodnje i agro-turizma
- razvoj mikro-poduzeća u sektorima kreativnih djelatnosti, turizma i tradicionalnih obrta
- razvoj turističke ponude temeljene na kulturno – povijesnoj baštini
- stvaranje poticajne poduzetničke klime
- unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture
- razvoj partnerstva i međuregionalne suradnje

<p>RAZVOJ SUVREMENE INFRASTRUKTURE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ razvoj komunalne infrastrukture ▪ razvoj cestovne i željezničke infrastrukture ▪ izgradnja sustava navodnjavanja za voćarske i povrtlarske kulture ▪ izgradnja infrastrukture za proizvodnju i distribuciju električne i toplinske energije te podizanje energetske učinkovitosti
<p>RAZVOJ KULTURE, OBRAZOVANJA I SOCIJALNE UKLJUČENOSTI</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ urbanistički i socio-kulturni razvoj i jačanje općinskog središta ▪ izgradnja kulturnog centra s knjižnicom i ostalim popratnim sadržajima ▪ razvoj centra za potporu organizacijama civilnog društva ▪ proširenje dječjeg vrtića

PODRUČJA DJELOVANJA

7.3. Strateška područja djelovanja

Razvojna strategija će se ostvarivati kroz definiranih pet (5) strateških područja djelovanja te razvojne projekte koje će pokretati Općina samostalno i u partnerstvu s privatnim sektorom te koji će se kandidirati za sufinanciranje iz EU fonda regionalnog razvoja (ERDF) i EU fonda ruralnog razvoja, odnosno paketa mjera grupe 7 Operativnog programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske.

7.3.1. Strategija razvoja poljoprivrede i gospodarstva

Visokoproduktivna poljoprivreda i razvijena prerađivačka industrija prije Domovinskog rata bili su glavni gospodarski pokretači ove županije, dok se danas općina Tovarnik zajedno sa županijom nalazi na pretposljednem mjestu po razvijenosti i konkurentnosti unutar Republike Hrvatske. Gospodarska stagnacija, visoka nezaposlenost i raseljavanje stanovništva ključni su razlozi da općinsko vodstvo preuzme odgovornost za jačanje gospodarske aktivnosti i stvaranje novih radnih mjesta.

GLAVNA STRATEŠKA SMJERNICA U PODRUČJU DJELOVANJA #1 „POLJOPRIVREDA I GOSPODARSTVO“

Razvoj održive i „pametne“ poljoprivrede i izgradnja prerađivačkih kapaciteta	
Tematska područja:	
1.	Transformacija poljoprivredne proizvodnje prema pametnoj i održivoj proizvodnji – od jednostavne ratarske proizvodnje prema proizvodima s višom dodanom vrijednošću
2.	Razvoj prerađivačkih djelatnosti koja bi kao ulaznu sirovinu koristila proizvode primarne poljoprivredne proizvodnje
3.	Razvoj ruralnog turizma – izgradnja smještajnih kapaciteta, lokalne gastronomije i turističkih sadržaja

Tematsko područje 1. – Transformacija poljoprivredne proizvodnje prema „pametnoj“ i održivoj proizvodnji

Poljoprivredne površine na području Općine koje se prostiru na **5.642 ha**, odnosno imaju udio od **87,4 %** u ukupnim površinama Općine predstavljaju glavni prirodni resurs na kojem se može temeljiti budući razvoj.

Gospodarstvo Općine tradicionalno se bazira **isključivo na poljoprivredi**, odnosno primarnoj ratarskoj proizvodnji. Na području Općine značajnije djeluju dva gospodarska subjekta: AGRO- TOVARNIK d.o.o. u Tovarniku i POLJOPRIVREDNA ZADRUGA u Ilači. Oba gospodarska subjekta se bave djelatnošću uzgoja žitarica, uljarica, šećerne repe i ostaloga. Na području Općine 2015. godine evidentirano je 233 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG), 4 poduzeća i šest obrtnika. Prema strukturi radnih mjesta, najveći broj radno aktivnog stanovništva zaposleno je u djelatnostima poljoprivrede, šumarstva i ribarstva.

Održiva poljoprivreda je bitan segment ukupnog razvoja ruralnih sredina, koji se razvija kroz uspostavljanje i razvoj konkurentnih oblika proizvodnje i konkurentnih poljoprivrednih gospodarstava, zaštitu i očuvanje poljoprivrednog zemljišta i okoliša, i uklopljenost u ciljeve ukupnog razvoja lokalne zajednice. U Republici Hrvatskoj, u većini lokalnih zajednica održiv razvoj poljoprivrede podrazumijeva restrukturiranje i diversifikaciju postojeće poljoprivredne proizvodnje i poljoprivrednih gospodarstava, u cilju njihovog usklađivanja sa standardima EU, povećavanja kvalitete i produktivnosti, razvoja konkurentnosti i osposobljavanja za nastupanje na otvorenom tržištu u procesu pristupanja Europskoj uniji. Po uzoru na praksu EU i uspješne sredine u Hrvatskoj, Općina će si zadati sljedeći pristup i ciljeve:

- ✚ proizvodnja proizvoda s visokom dodanom vrijednošću (eko ili organska proizvodnja, strukturna promjena u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji - pomak od ratarske proizvodnje prema proizvodnji povrća i voća.) te razvoj djelatnosti prerade poljoprivrednih proizvoda
- ✚ stvaranje uvjeta za održanje što većeg broja malih i mješovitih gospodarstava, kroz modernizaciju ili usmjeravanje na nove proizvode i djelatnosti za koje u JLS postoje bolji uvjeti i koje stvaraju povećanu novu vrijednost
- ✚ razvoj poduzetničkog duha i poduzetničkih aktivnosti kroz djelovanje poduzetničkih potpornih institucija i usklađenosti obrazovnih programa s potrebama gospodarstva suradnja između gospodarskih subjekata i obrazovnih i istraživačkih institucija
- ✚ zajedničko nastupanje lokalnih proizvođača radi zajedničke proizvodnje i plasmana kvalitetnih lokalnih proizvoda (razvoj lokalnih robnih marki kao komercijalnih i konkurentnih proizvoda)
- ✚ razvoj tržišne infrastrukture za poljoprivredne proizvode (tržnice, hladnjače, sušare i sl.)
- ✚ unapređenje poljoprivredne infrastrukture (pristupne ceste, komunalna infrastruktura i sl.)

Tematsko područje 2. – Razvoj prerađivačkih djelatnosti koja bi koristila proizvode primarne poljoprivredne proizvodnje kao ulaznu sirovinu za stvaranje prehrambenih proizvoda više dodane vrijednosti

Kako bi povećali konkurentnost poljoprivredno – prehrambenog sektora nužan je razvoj ekološke i integrirane proizvodnje, uvođenje profitabilnog načina proizvodnje i stvaranje

proizvoda više dodane vrijednosti. U svrhu razvoja konkurentnog gospodarstva Općina će poduzeti sljedeće:

- ✚ poticati edukaciju poduzetnika o profitabilnijim načinima proizvodnje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda
- ✚ poticati nove načine proizvodnje kroz sufinanciranje nabave opreme za preradu
- ✚ osigurati stručnu podršku i praćenje od znanstvenih institucija
- ✚ sufinancirati nove robne marke (brendiranje)
- ✚ poticati preradu na poljoprivrednim gospodarstvima (npr. sufinanciranje kamata kredita za izgradnju i opremanje objekata za preradu, edukacija o prednostima prerade na gospodarstvima i sl.)

Tematsko područje 3. – Razvoj ruralnog turizma

Svaka zemlja koja ima za cilj povećati svoju konkurentnost nužno bi trebala sagledati svoje vlastite potencijale za razvoj ruralnog turizma, te iznaći načine njihove kvalitetne valorizacije. Ruralni turizam doprinosi očuvanju prirodne i kulturno-povijesne baštine receptivne sredine, sprječava iseljavanje iz tzv. "pasivnih krajeva" te potiče revalorizaciju autohtonih vrijednosti receptivnog kraja. Primjer Hrvatske, kao turističke zemlje sa značajnim potencijalima za razvoj ruralnog turizma u praktički svim njenim regijama - slično kao što je to slučaj i u drugim receptivnim zemljama - "izbacio je na površinu" sve probleme i poteškoće na koje nailazi receptivna zajednica pokušavajući razviti ruralni turizam.

Takvi se problemi i poteškoće odnose prije svega na slabu ekonomsku snagu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, kojima je – u kombiniranoj (nepovoljnoj) ekonomiji paralelnog bavljenja poljoprivredom i turizmom – vrlo teško, gotovo nemoguće, postići pozitivan financijski učinak. Nadalje, pojavljuje se problem nedovoljnih i/ili neadekvatnih financijskih poticaja od strane javnog sektora, neprepoznavanje ruralnog turizma kao oblika turizma koji dodaje vrijednost turističkoj destinaciji, nepostojanje ekspertize u malim obiteljskim gospodarstvima, donose se neadekvatni zakoni koji tretiraju problematiku ruralnog turizma, prisutna je vrlo loša ili neadekvatna marketinška aktivnost objedinjenih poslovnih jedinica (obiteljskih seoskih gospodarstava u ruralnom turizmu) i slično. Čini se da se temelj čitavog problema nalazi u neadekvatnom načinu upravljanja razvojem ruralnog turizma, kao mehanizmom koji bi umanjio ili ublažio prikazane probleme, a neke i posve uklonio. *(Izvor: Strateško upravljanje razvojem ruralnog turizma – problemi i smjernice, .Krajnović, Čičin – Šain, Predovan, Zadar,2011).*

Općina će poduzimati sljedeće mjere za poticanje razvoja turizma:

- ✚ razvoj kapaciteta ključnih subjekata u turizmu na nivou Općine (investicije u smještajne kapacitete)
- ✚ izgradnja turističke infrastrukture (prometne i komunalne infrastrukture, biciklističke staze, odmorišta itd.)
- ✚ razvoj turističkih sadržaja (kreiranje novih proizvoda, organiziranje raznih manifestacija itd.)

Za uspješno provođenje navedenih mjera nužan je multidisciplinarni pristup kroz ekonomsku, ekološku i socio-kulturalnu analizu. Neophodna je stalna konzultacija sa sudionicima (poduzetnici, javna uprava, OPG-a, turističke zajednice i ostali).

7.3.2. Strategija razvoja mini regije – suradnja sa susjednim JLS

Općina već sudjeluje u zajedničkim razvojnim inicijativama s drugim jedinicama lokalne samouprave okupljenim oko ureda za suradnju TINTL i LAG Srijem. Suradnja s susjednim lokalnim zajednicama predstavlja jedan od važnih preduvjeta za ubrzan ekonomski razvoj Općine, budući da će se u budućnosti moći osiguravati dodatni poticaji iz strukturih i kohezijskih fondova koji će sufinancirati zajedničke razvojne projekte više lokalnih jedinica.

GLAVNA STRATEŠKA SMJERNICA U PODRUČJU DJELOVANJA #2:

“ RAZVOJ MINI REGIJE - SURADNJA S DRUGIM JLS”

Udruživanjem razvojnih kapaciteta s drugim JLS u mini-regiji TINTL će osigurati ulaganja koja će ostvariti sinergijske učinke na razvoj Općine

Tematska područja:

1.	<i>Razvoj centra kompetencija / inovacijskog centra za razvoj poljoprivredne proizvodnje s višom dodanom vrijednošću te jačanja suradnje na primjeni znanja i novih dostignuća u ovom gospodarskom sektoru</i>
2.	<i>Razvoj socijalne, zdravstvene i obrazovne infrastrukture</i>
3.	<i>Razvoj regionalnog brandinga i marketinga s ciljem povećavanja razine prepoznatljivosti regije u širem ekonomskom i turističkom okruženju te privlačenja posjetitelja / turista u mini – regiju.</i>

Tematsko područje 1: Centar kompetencija / inovacijski centar

Strateško opredjeljenje za strukturne promjene u primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, koja će u budućnosti biti usmjerena prema proizvodima s višom dodanom vrijednosti,

zahtijeva i povećavanje primjene znanja i inovacija u ovom gospodarskom segmentu. Dosadašnja praksa oslanjanja na državnu poljoprivredno-savjetodavnu službu jednostavno nije do sada ostvarila odgovarajuće pragmatične rezultate. Sukladno Strategiji pametne specijalizacije RH, ovim se strateškim dokumentom planira sudjelovanje Općine u *zajedničkom projektu osnivanja centra kompetencija / inovacijskog centra* usredotočenog na razvoj i primjenu znanja u području *povrtilarske i voćarske proizvodnje, navodnjavanja i organske proizvodnje poljoprivrednih proizvoda te organskih prehrambenih proizvoda*. Ulaganja u centar kompetencija / inovacijski centar bi se pokrenulo kao zajedničko ulaganje JLS iz mini - regije TINTL, a pružao bi usluge ne samo poljoprivrednim proizvođačima u regiji već i drugim korisnicima u okviru međugranične suradnje s regijama u susjednim zemljama.

Tematsko područje 2: Razvoj socijalne, zdravstvene i obrazovne infrastrukture

Ubrzani ekonomski razvoj pretpostavlja i razvoj odgovarajuće socijalne i obrazovne infrastrukture koja odgovara zahtjevima suvremenog društva, promjenama u dobroj strukturi stanovništva i promjenljivim zahtjevima tržišta rada. U tom smislu se na razini mini – regije planiraju zajednički projekti ulaganja u izgradnju:

- ✚ centra za skrb seniorske populacije;
- ✚ centra za specijalističku primarnu zdravstvenu skrb; te
- ✚ obrazovnog centra za srednje, strukovno te cjeloživotno obrazovanje.

Tematsko područje 3: Razvoj regionalnog marketinga

Za razliku od razvijenih domaćih turističkih regija (Istra, Dalmacija, Dubrovnik, Zagreb) koje imaju razvijen regionalni marketing i destinacijski menadžment, regije u unutrašnjosti i na istoku Hrvatske nisu do sada razvijale svoj marketing i branding. Poznatost Iloka, kao grada s velikim kulturno – povijesnim nasljeđem i općina koje ga okružuju treba biti podignuta na značajno višu razinu kako bi se povećao broj posjetitelja i turista. Ulaganja u smještajne kapacitete i turističku ponudu mini – regije ne mogu biti uspješna bez odgovarajućeg regionalnog marketinga. Jedinice lokalne samouprave okupljene oko ureda TINTL, planiraju u narednim godinama zajednički projekt ulaganja u turistički marketing i destinacijski menadžment, koji će obuhvatiti:

- ✚ ulaganja u dizajniranje i branding destinacije mini regije te razvoj proizvoda ruralnog turzima;
- ✚ osnivanje zajedničkog destination management poduzeća;

- ✚ ulaganja u razvoj zajedničke internetske platforme za destinacijski menadžment i turistički marketing;
- ✚ ulaganja u zajedničku turističku infrastrukturu.

7.3.3. Strategija u području unapređenja društvene infrastrukture

Nepovoljna demografska slika Općine, koja se očituje kroz smanjenje broja stanovnika a isto je rezultat raseljavanja stanovništva za vrijeme Domovinskog rata i naknadnih migracija stanovništva iz gospodarskih razloga, alarmantan je pokazatelj da se nužno moraju poduzeti konkretne mjere kako bi se ovaj negativan trend zaustavio i pokrenuo u pozitivnom smjeru. Takva nepovoljna slika ima negativan utjecaj i na društveno i gospodarsko okruženje.

U okviru strategije u području unapređenja društvene infrastrukture predviđena su tri tematska područja za poboljšanje društvenih odnosa u Općini, unapređenja kvalitete života lokalnog stanovništva te privlačenja mladih ljudi na područje Općine. Suvremeni se ekonomski razvoj temelji na ljudskom kapitalu koji je potrebno zadržati i privlačiti na područje Općine.

GLAVNA STRATEŠKA SMJERNICA U PODRUČJU DJELOVANJA #3:

“DRUŠTVO”

Stvaranje povoljnog društvenog okruženja za pokretanje novog razvojnog ciklusa u području kulturnih i kreativnih djelatnosti	
Tematska područja:	
1.	<i>Razvoj kulturne infrastrukture</i>
2.	<i>Organizacija kulturno - zabavnih sadržaja</i>
3.	<i>Razvoj lokalne dostupnosti suvremenih socijalnih usluga te infrastrukture stanovanja za privlačenje mladih obitelji na dolazak/ostanak u Općini</i>

Tematsko područje 1: Razvoj kulturne infrastrukture

Razvoj kulturne infrastrukture je neophodan prvi korak koji će Općina poduzeti u ovom području a kako bi omogućila daljni razvoj kreativnih i kulturnih djelatnosti. U posljednjih dvadeset godina u Europskoj uniji raste svijest o važnosti kulturnih i kreativnih industrija. Osim što su pokretači kulturne raznolikosti u Europi, kreativne i kulturne industrije su jedan od najdinamičnijih sektora gospodarstva Europske unije (Ernst and Young, 2014). Značaj kreativnih i kulturnih industrija potvrđuje i podatak da one izravno ili neizravno zapošljavaju oko 7 milijuna ljudi odnosno 3,3 posto aktivnog stanovništva EU-a, te čine 4,2

postu bruto domaćeg proizvoda (Ernst and Young, 2014.). Kreativne i kulturne industrije su na razini politika EU prepoznate kao jedan od pokretača društvene i teritorijalne kohezije, kreativnosti i inovacija, s pozitivnim učincima prelijevanja na ostatak ekonomije i društva u cjelini. Razvoj kulturnih i kreativnih djelatnosti, formiranje nove kulturne infrastrukture te stvaranje novih radnih mjesta u ovoj gospodarskoj grani imati će za cilj priljev stanovništva na područje Općine.

Tematsko područje 2: Organizacija kulturno - zabavnih sadržaja

Kako bi područje Općine bilo privlačno većem broju turista, neophodna je organizacija kulturno – zabavnih sadržaja u vidu manifestacija i raznih događanja a pritom treba iskoristiti prepoznatljivost kulturne baštine toga kraja. Npr. ambijentalno sačuvan izgled naselja-sela Ilača – izgradnja replike manjeg naselja s ugostiteljsko – komercijalnim sadržajima.

Tematsko područje 3: Razvoj lokalne dostupnosti suvremenih socijalnih usluga te infrastrukture stanovanja za privlačenje mladih obitelji na dolazak/ostanak u Općini

Kako bi Općina svojim stanovnicima bila mjesto ugodnog življenja, neophodno je poboljšanje dostupnosti i podizanje kvalitete javnih usluga kao što su zdravstvo, socijalna skrb, briga o djeci i starijima, školstvo itd.)

Općina raspolaže s nedovoljnim kapacitetima za brigu o djeci predškolske dobi (dječji vrtić) a isto tako nisu zadovoljene niti potrebe stanovništva treće dobi. Budući da će Općina u narednom razdoblju svoje resurse usmjeriti i na jačanje ljudskih kapaciteta kako bi kvalificirana radna snaga bila u mogućnosti odgovoriti potrebama ubrzanog gospodarskog razvoja, neophodan je i razvoj infrastrukture za potrebe stanovanja mladih obitelji (revitalizacija napuštenih i devastiranih kuća i izgradnja novih stambenih objekata.)

7.3.4. Strategija u području unapređenja kvalitete života na području Općine

Ubrazni post-industrijski razvoj i nestajanje velikih industrijskih središta, koja su privlačila brojnu nisko – obrazovanu radnu snagu, stvorio je opće razumijevanje kreatora javnih politika u EU i drugim razvijenim zemljama te zemljama u ubrzanom razvoju izvan Europe da se kvaliteta života u ruralnim sredinama mora izjednačiti s kvalitetom života u urbanim središtima ili velikim metropolitanskim regijama. Politike ruralnog razvoja EU u strategiji 2020 posebno naglašavaju ovaj cilj te je za poticanje transformacije ruralnog prostora

usmjerena čak 1/3 europskog proračuna. Operativni program ruralnog razvoja vlade Republike Hrvatske za razdoblje 2014-2020, koji je usuglašen s politikom ruralnog razvoja EU, u grupi mjera 7 posebno potiče ulaganja u podizanje kvalitete života i ekonomsku diversifikaciju ruralnog prostora.

GLAVNA STRATEŠKA SMJERNICA U PODRUČJU DJELOVANJA #4: "KVALITETA ŽIVOTA"

Općina kao ugodno mjesto življenja koja zadovoljava potrebe starijih građana a jednako je privlačna talentima i turistima	
Tematska područja:	
1.	<i>Izrada cjelovitog arhitektonsko-urbanističkog rješenja uređenja središta mjesta Tovarnik kao centra kulturnih događanja u sklopu kojeg će se nalaziti središnja mjesna tržnica, parkiralište i trg.</i>
2.	<i>Izgradnja i opremanje sportsko-rekreacijskih objekata, biciklističkih staza i šetnica unutar naselja i prema susjednim općinskim središtima</i>
3.	<i>Uvođenje smart infrastrukture,- modernizacija javne rasvjete, postavljanje pametnih klupa itd.</i>

Tematsko područje 1: Izrada cjelovitog arhitektonskog – urbanističkog rješenja uređenja središnjeg mjesnog trga kao centra kulturnih događanja u sklopu kojeg će se nalaziti i središnja mjesna tržnica

Kako bi Općina dobila izgled modernog općinskog središta neophodna je izrada cjelovitog arhitektonsko – urbanističkog rješenja središta mjesta Tovarnik s kombinacijom komercijalnih i kulturnih sadržaja. U svrhu oblikovanja koncepta suvremenog življenja, u središtu mjesta bili bi smješteni sljedeći komercijalno – javni i poslovni sadržaji:

- središnji trg
- društveni dom kao središnje mjesto okupljanja
- manja tržnica lokalnih namirnica
- trgovine, tradicionalni obrti, cvjećarne, poslovni prostori
- pozornica na otvorenom s mogućnošću natkrivanja
- parkiralište

Tematsko područje 2: Izgradnja suvremenih javnih sportsko-rekreacijskih objekata, biciklističkih staza i šetnica unutar naselja i prema susjednim općinskim središtima

Budući da je na području Općine izračunata Planirana mreža sportskih objekata i objekata fizičke kulture na osnovu izračunatih potreba za sportskim objektima, na temelju

demografske procjene stanovništva, odnosno određenih dobnih skupina stanovništva, te koeficijenta zadanih Pravilnikom o prostornim standardima, normativima, te urbanističko-tehničkim uvjetima za planiranje mreže sportskih objekata (NN br. 38/91.) za plansko razdoblje do 2015. godine, iz rezultata proizlazi da su nogometna igrališta prekapacitirana, da postojeći broj igrališta malih sportova (mali nogomet, košarka, odbojka, rukomet) ima točno onoliko kolike su i planirane potrebe za tim vrstama sportskih objekata, te da je postojeće boćalište manjeg kapaciteta od potreba. Međutim, mnogi sportski objekti nisu zastupljeni. Također je izražena potreba za objektima zračne streljane, kuglane i ostalih otvorenih objekata.

Tematsko područje 3: Uvođenje smart infrastrukture, modernizacija javne rasvjete

Smart infrastruktura Općine podrazumijevala bi primjerice uvođenje pametne javne rasvjete s dodatnim funkcijama kao što su kontrola prometa, zagađenja ili wifi, postavljanje free wifi točaka – mjesta besplatnog Interneta te postavljanje pametnih klupa kao energetske neovisnih proizvoda koji se napajaju putem solarnih ploča koje se nalaze ispod sjedala te danju služe za punjenje mobitela i tableta, dok noću služe kao javna rasvjeta a imaju i mogućnosti hotspot područja.

7.3.5. Strategija u području očuvanja okoliša i energetike

Odvojeno sakupljanje otpada i recikliranje osnove su modernog upravljanja otpadom jer na taj način štedimo prirodne resurse, smanjujemo gomilanje otpada na odlagalištima, štitimo okoliš te stvaramo osnovu za proizvodnju energije. Jedan od prioriteta Općine jest u okviru očuvanja okoliša upravljati procesima gospodarenja otpadom na svome području.

GLAVNA STRATEŠKA SMJERNICA U PODRUČJU DJELOVANJA #5: " ENERGIJA I OKOLIŠ "

Iskorištavanje lokalno dostupnih izvora energije uz brigu za okoliš i energetske neovisnost	
Tematska područja:	
1.	<i>Izgradnja vlastitog sustava za prikupljanje, razvrstavanje i iskorištavanje komunalnog i poljoprivrednog otpada za proizvodnju energije</i>
2.	<i>Energetska neovisnost Općine – proizvodnja energije iz vlastitih izvora – primarno poljoprivrednog otpada</i>
3.	<i>Vlastiti sustav distribucije energije</i>

Tematsko područje 1: Izgradnja vlastitog sustava za prikupljanje, razvrstavanje i iskorištavanje komunalnog i poljoprivrednog otpada za proizvodnju energije

Prikupljeni otpad s područja Općine odvozi se van njenog teritorija i odlaže na odlagalište "Petrovačka dola" kod Vukovara. Otpad se prikuplja u razvrstanom stanju. Postoji razdvojeno prikupljanje sekundarnih sirovina (papir, staklo, PET, metali, tekstil) i opasnog otpada (baterije, stari lijekovi). Krupni otpad (autoškoljke, kreveti i sl.) odvozi se dva puta godišnje. U tijeku je izbor tvrtke koja će u sljedećem petogodišnjem razdoblju biti zadužena za prikupljanje i odvoz otpada za područje Općine. Za odlaganje građevinskog otpada određena je jedna lokacija i to k.č. 3082 u k.o. Tovarnik. Na području Općine su sanirana sva "divlja" odlagališta otpada.

Ovom se strategijom predviđa uspostavljanje vlastitog komunalnog sustava za upravljanje otpadom i zaštitu okoliša, koji bi imao slijedeće funkcije:

- usluge prikupljanja komunalnog i poljoprivrednog otpada;
- razvrstavanje otpada i njegovo pretvaranje u sekundarnu sirovinu; te
- iskorištavanje preostalog otpada za lokalnu proizvodnju energije kroz ulaganje u manje kogeneracijsko postrojenje (istovremena proizvodnja električne i toplinske energije).

Tematsko područje 2: Energetska neovisnost Općine – proizvodnja energije iz vlastitih izvora – primarno poljoprivrednog otpada

Kao jedan od sektora u koji su usmjeravana ulaganja Europske Unije, predlaže se izgradnja manjeg energetskeg postrojenja koji koristi obnovljive izvore energije (vjetar, sunce, geotermalni izvori, biomasa i sl.). Na taj način će se Općini omogućiti energetska osamostaljivanje i osiguravanje sigurnosti opskrbe toplinskom i električnom energijom. Ulaganje u energetske postrojenje osigurava ne samo energetske neovisnost o električnoj i toplinskoj mreži, nego i neovisnost od svih budućih porasta cijena na tržištu.

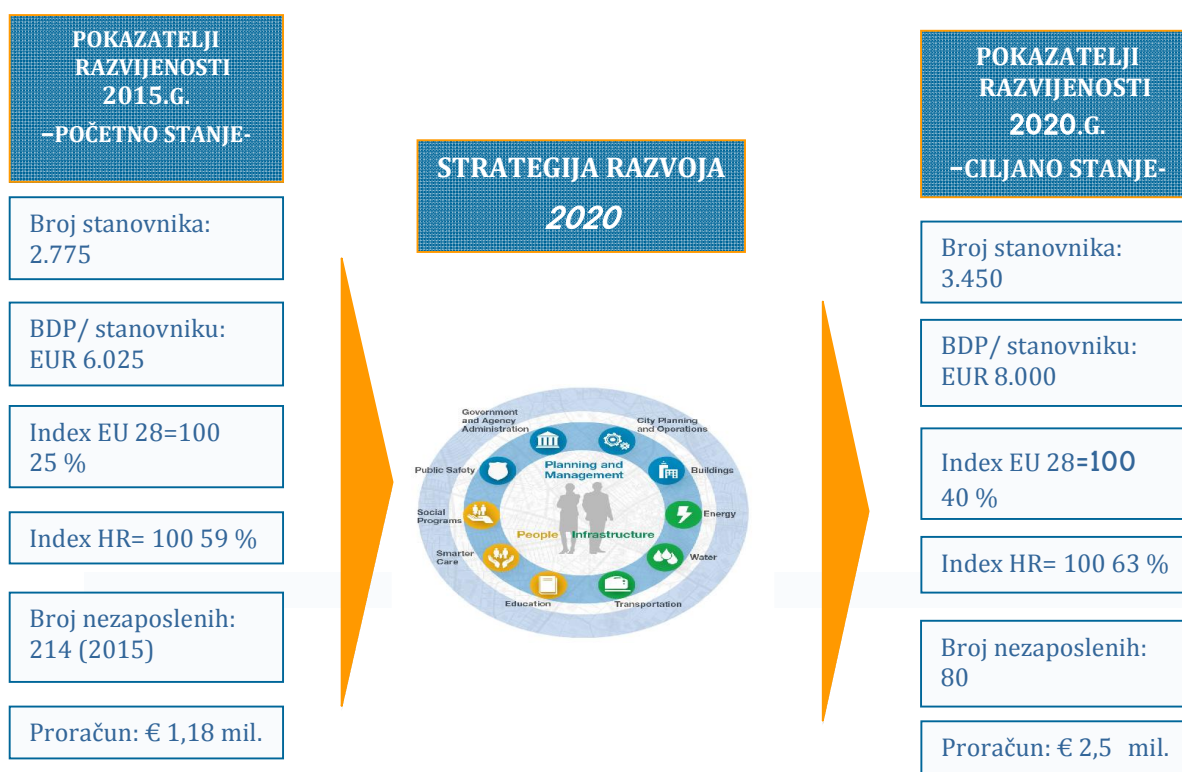
Tematsko područje 3: Vlastiti sustav distribucije energije

Projekt izgradnje vlastite energane u smislu energetskeg osamostaljivanja pretpostavlja i razvoj vlastite lokalne distribucije energije. Ulaganja u distributivnu mrežu na području Općine predstavlja jedno od strateških opredjeljenja općinskog vodstva u okviru ovoga dokumenta.

7.4. Ciljani ekonomski pokazatelji Općine 2020. g.

Općina Tovarnik će kapital s kojim raspolaže te sredstva iz strukturnih fondova EU koristiti za pokretanje strateških projekata koji će imati direktan utjecaj na ekonomski rast i ukupan razvoj. Strateškim projektima predloženim u okviru ovoga dokumenta definira se dinamičan razvoj Općine kao osnovni strateški cilj. U tom smislu se i definiraju ciljani ekonomski pokazatelji za 2020.g. kako je to prikazano na slici 7.1. Očekuje se useljavanje stanovništva na područje Općine, povećanje zaposlenosti, rast općinskog proračuna na 2,5 milijuna EUR do 2020. godine a sve kao rezultat pokretanja zajedničkih projekata mini regije i pojedinačnih projekata. Općina planira značajne napretke u svim ostalim pokazateljima koji označavaju ekonomski prosperitet i kvalitetu života.

Slika 7.1. Ciljani pokazatelji Općine 2015 - 2020

Proces praćenja napretka u ostvarivanju ciljeva bit će uspostavljen u okviru općinske uprave i podržan sveobuhvatnom analizom ekonomije Općine i tržišta rada.

7.5. Implementacija Strategije

Za Općinu je vrlo važno da se već danas prepoznaju strateški projekti koji će potaknuti ekonomski razvoj Općine temeljenog na pametnom rastu, modernoj infrastrukturi te poticanju ruralnog turizma. Implementacija projekata odvijat će se kroz samostalno financiranje od strane Općine, kandidiranjem projekata na EU fondove te ulaskom u javno – privatna partnerstva. Proces implementacije razvojnih projekata sastoji se od nekoliko procesa u koji se uključuju različiti sudionici i zainteresirane strane.

Nakon identifikacije projekata predloženih u okviru ovoga dokumenta slijedi priprema glavnih strateških inicijativa – projekata. Prije same implementacije projekata potrebno je izraditi studije izvodljivosti s analizom troškova i koristi u okviru kojih se detaljno i po propisanoj metodologiji analiziraju sve koristi i troškovi projekta te se demonstrira njegova opravdanost za financiranje iz EU fondova. Analiza troškova i koristi financijski je instrument kojim se kvantificiraju svi troškovi i gubici s jedne, te svi očekivani prihodi i koristi nekog pothvata s druge strane. Dakle, u obzir se ne uzima samo financijsko-ekonomska analiza već se gleda širi društveni kontekst: utjecaj na okoliš, socijalna pitanja i sl. Analiza troškova i koristi (Cost-benefit analiza) bi trebala biti temelj izračuna opravdanosti svakog javnog projekta kao i osnovni instrument kojim je moguće napraviti kvalitetnu usporedbu više različitih javnih projekata. Studije izvodljivosti s analizom troškova i koristi obavezan su dio projektne dokumentacije potrebne za sufinanciranje projekata iz strukturnih fondova EU, posebice infrastrukturnih projekata. Nakon izrade studije izvodljivosti, implementaciji projekta predstoji projektiranje te osiguravanje financiranja samog projekta – prezentacija projekta komercijalnim i razvojnim bankama te sklapanje javno – privatnih partnerstva.

7.6. Model financiranja razvojnih projekata

Ovim dokumentom predviđa se pribavljanje financijskih sredstva iz nekoliko potencijalnih izvora – financijskog tržišta, EU fondova i privatnih investitora. U kontekstu financijskog tržišta izvori financiranja bit će mogući u okviru kredita od strane komercijalnih te institucionalnih banaka (HBOR, EIB, EBRD, SB). Jednako tako realizaciju projekta bit će moguće financirati i iz fondova Europske unije, konkretno:

- *Europskog fonda za regionalni razvoj (ERDF),*
- *Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD) te*
- *Europskog socijalnog fonda (ESF).*

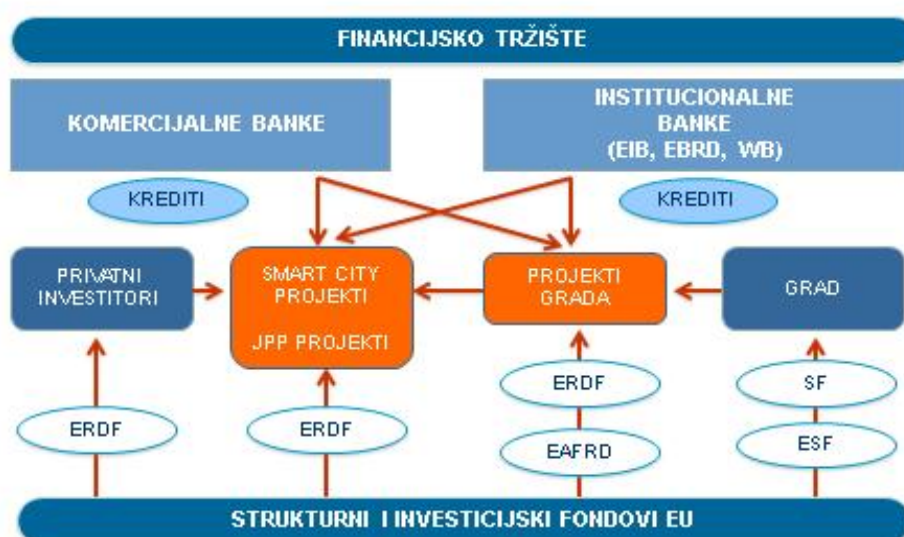
Tablica 7.2. Glavni izvori financiranja projekata

INSTITUCIONALNE BANKE	
-	Hrvatska banka za obnovu i razvoj
-	Europska investicijska banka
-	Europska banka za obnovu i razvoj
-	Svjetska banka
KOMERCIJALNE BANKE	
EU FONDOVI	
-	Europski fond za regionalni razvoj (ERDF)
-	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD)
-	Europski socijalni fond (ESF)

U kontekstu sufinanciranja razvojnih projekata od strane EU fondova gdje nije moguće ostvariti 100 % povrat sredstava, Općina će međufinanciranje projekta ostvariti zaduživanjem kod HBOR-a prema uvjetu kreditiranja iz programa financiranja EU projekata za JLS uz sljedeće uvjete:

- Početak od 5 godina
- Otplata kredita na 10 godina
- Kamatna stopa u iznosu od 3%
- Naknada u iznosu od 0,8%

Slika 7.3. Model financiranja razvojnih projekata

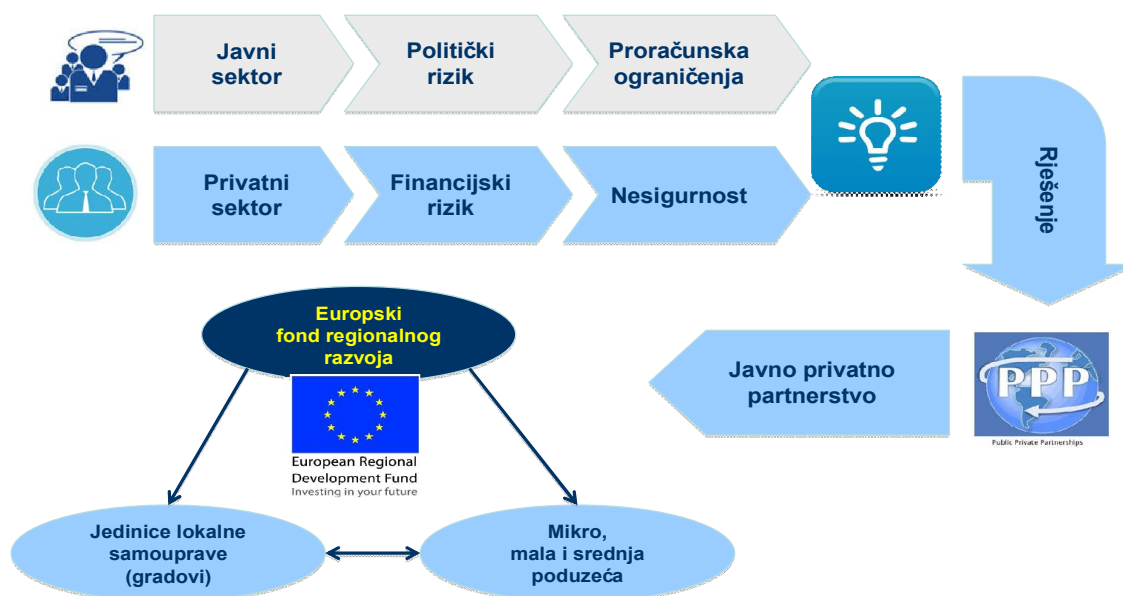

Kao model ulaganja u razvojne projekte bitno je izdvojiti i model javno – privatnog partnerstva kao oblika zajedničkog, kooperativnog djelovanja javnog i privatnog sektora u svrhu izvođenja i implementacije projekata. Način na koji funkcionira model javno – privatnog partnerstva opisan je u nastavku dokumenta.

7.7. Javno – privatna partnerstva (JPP) kao model financiranja strateških projekata JLS

Javno-privatno partnerstvo podrazumijeva suradnju tijela javne vlasti s privatnim sektorom s ciljem zadovoljavanja neke javne potrebe. Primjena ovakvog modela suradnje još uvijek nije zaživjela u potpunosti no realno potreba za ovakvim oblikom partnerstva postoji i u budućnosti će njegova primjena značajno rasti. Prvenstveno zbog nedostatka novca u proračunima javnopravnih tijela i potrebe da se unatoč toj nestašici zadovolje određene javne potrebe. Cilj suradnje javnog i privatnog sektora je u tome da se sredstva i znanje privatnog sektora stave na raspolaganje javnom i da na taj način privatni sektor doprinese realizaciji javnih projekata. Javna vlast određuje ciljeve zajedničkih projekata vodeći pritom računa o javnom interesu i kvaliteti usluga, a privatni partner zatvara financijsku konstrukciju, projektira i gradi ili obnavlja. Svoj interes privatni partner pritom vidi u naplati usluga od korisnika građevine / zdanja kroz koncesiju ili neki drugi oblik ugovorne naplate.

Slika 7.4. Javno – privatno partnerstvo

Model financiranja kapitalnih projekata putem javno-privatnog partnerstva preporuka je Europske komisije pri financiranju kapitalnih projekata javnog sektora, a u Republici Hrvatskoj postoji institucionalni okvir kojim je definirana procedura ishoda potrebnih suglasnosti kod nadležnih državnih tijela. Zbog složenosti modela financiranja, potrebno je angažirati konzultante za pripremu fazu koja uključuje izradu studije s komparatorom javnih troškova i pripremu natječaja za izbor privatnog partnera. Javno privatno partnerstvo je u Republici Hrvatskoj uređeno sljedećim propisima (pravni okvir):

- Zakon o JPP-u (Narodne novine, br 78/12)
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o JPP (Narodne novine, br. 152 / 14)
- Uredba i provedbi projekata JPP-a (NN 88/12 i 15/15)
- Pravilnik o projektima JPP-a male vrijednosti (NN 23/15)

Zakonom o JPP uređuje se postupak predlaganja i odobravanja prijedloga projekata javno-privatnog partnerstva, praćenje provedbe projekata javno-privatnog partnerstva te sadržaj ugovora o javno-privatnom partnerstvu. Temeljem Zakona o JPP-u ustrojena je **Agencija za javno-privatno partnerstvo** (AJPP) kao središnje nacionalno tijelo i centar znanja zadužena za ocjenu, odobravanje i praćenje provedbe projekata JPP-a, vođenje Registra ugovora o javno-privatnom partnerstvu te primjenu najbolje međunarodne prakse i uspostavljanje sustava izobrazbe u području JPP-a.

Ugovor o JPP-u glavni je dokument u okviru kojega se utvrđuju prava i obveze, tj. pravila ponašanja javnog i privatnog partnera u duljem ugovornom razdoblju. Ugovor o JPP-u sklapa se između javnog partnera i društva posebne namjene.

Društvo posebne namjene (u daljnjem tekstu DPN) je trgovačko društvo koje osniva privatni partner u svrhu sklapanja ugovora o JPP-u i provedbe projekta JPP-a.

Financiranje projekta JPP-a najčešće je zasnovano po načelima projektnog financiranja. Ključna razlika između projektnog i korporativnog (tradicionalnog) financiranja je da se kod projektnog financiranja izvori financiranja vežu uz DPN, a kod korporativnog financiranja uz matičnu tvrtku.²

² Agencija za JPP : JPP Vodič kroz postupke odobravanja projekata u Agenciji za javno privatno partnerstvo namijenjen tijelima središnje i lokalne javne uprave

8. ZAKLJUČAK

Europska unija prihvatila je koncept poticanja održivog razvoja lokalnih i ruralnih područja koji se bazira na održivom gospodarskom razvoju, povećanju životnog standarda te očuvanju prirodne i kulturne baštine. Lokalna razina i ruralna područja u okviru Strategije EU 2020 prepoznata su kao bitan element od kojega uvelike ovise identitet, integritet, razvojne perspektive i stabilnost svake nacionalne države. Zbog toga EU intenzivno ulaže u sve aspekte lokalnog i ruralnog razvoja, a s ciljem očuvanja i integralnog razvoja ruralnih prostora i njihovih vrijednosti. Na taj način lokalne sredine prerastaju u ekološki ugodna obitavališta, koja sustavno dobivaju urbanu infrastrukturu i opremu te laku i brzu povezanost s drugim naseljima u okolici i državi. Takvi prostori imaju budućnost. U kontekstu ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, lokalna samouprava ima zadatak da zajednici ponudi lepezu mogućnosti i rješenja, da uspostavi sustav i osigura temeljne infrastrukturne i institucionalne uvjete za razvoj. Ona motivira, integrira, povezuje i koordinira lokalne razvojne aktivnosti, resurse, projekte i nositelje razvoja na putu osmišljavanja, pripremanja i realizacije razvojnih projekata. Pritom, lokalni prioriteti trebaju biti usklađeni s utvrđenom politikom i strateškim smjernicama razvoja na razini županija, RH i EU. Ulaskom Republike Hrvatske u EU otvorile su se mogućnosti pristupanja europskim fondovima za poticanje regionalnog i ruralnog razvoja. Iskustvo drugih zemalja središnje i istočne Europe, danas punopravnih članica, pokazuje da je ulazak u EU pružio posebno velike šanse manjim lokalnim zajednicama i nedovoljno razvijenim regijama da u kratkom roku uz pomoć europskih fondova ostvare ekonomski razvoj za koji bi trebala desetljeća. Na temelju sveobuhvatne usporedne analize, te analize razvojnih potencijala, odnosno mogućnosti sufinanciranja razvojnih projekata iz strukturni fondova EU, pred Općinom je veliki izazov pokretanja novog razvojnog ciklusa i ostvarivanja vizije iz ove Strategije.

Izrada dokumenta Strategija ekonomskog razvoja Općine za razdoblje 2015. -2020.g. obuhvaća analizu sadašnjeg stanja resursa Općine kao podloge za razvoj pretpostavki i pripremu projekata usklađenih sa razvojnim politikama u EU, definiranje vizije dugoročnog razvoja te prijedloge strateških projekata koji će biti kandidirani za sufinanciranje iz EU fondova. Na temelju usporedne analize sličnih jedinica lokalne samouprave u neposrednom europskom okruženju te interne analize potencijala s kojima Općina raspolaže predloženi su razvojni pravci i strateški ciljevi te glavni pokretači razvoja. Strateški projekti koje će se u Općini pokretati u razdoblju 2015. - 2020.g. na temelju svog (općinskog) kapitala, odnosno u partnerstvu s privatnim sektorom i koji će se kandidirati za su-financiranje iz kohezijskih fondova EU bit će opisani su u posebnom dokumentu - Katalogu razvojnih projekata.

Popis tablica

Broj	Naslov tablice	Stranica
4.3.	Demografsko kretanje stanovništva	18
4.4.	Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima	18
4.5.	Stanovništvo Općine staro 15 i više godina prema spolu i završenoj školi	19
4.6.	Broj i struktura nezaposlenih na dan 31.12.2014. i 31.12.2015.	20
4.7.	Odnos broja nezaposlenih osoba na dan 31.12.2014. godine i broja stanovnika prema završenoj školi	20
4.8.	Broj i struktura radnih mjesta u Općini na dan 31.12.2014.	21
4.9.	Struktura zemljišnih površina na području Općine	21
4.10.	Poljoprivredne površine po kategorijama i vlasništvu	22
4.11.	Struktura površina Općine po kategorijama i vlasništvu	22
4.12.	Osnovni podaci o šumskom fondu Općine kojim gospodare „Hrvatske šume“	23
4.13.	Lovišta na području Općine	23
4.14.	Građevinska područja naselja i Općine	25
4.16.	Postojeća javna kategorizirana cestovna mreža	25
4.17.	Registrirani gospodarski subjekti na području Općine	29
4.20.	Udruge na području Općine	32
4.21.	Infrastruktura za sport i rekreaciju	33
4.22.	Popis kulturnih dobara Općine	35
4.23.	Kulturna dobra iz Registra kulturnih dobara Ministarstva kulture Republike Hrvatske	36
4.24.	Plan proračuna Općine za razdoblje 2016. – 2017.	38
4.25.	Imovina u vlasništvu Općine	39
6.1.	Pregled usporednih ekonomskih pokazatelja	45
7.2.	Glavni izvori financiranja projekata	62

Popis slika i grafikona

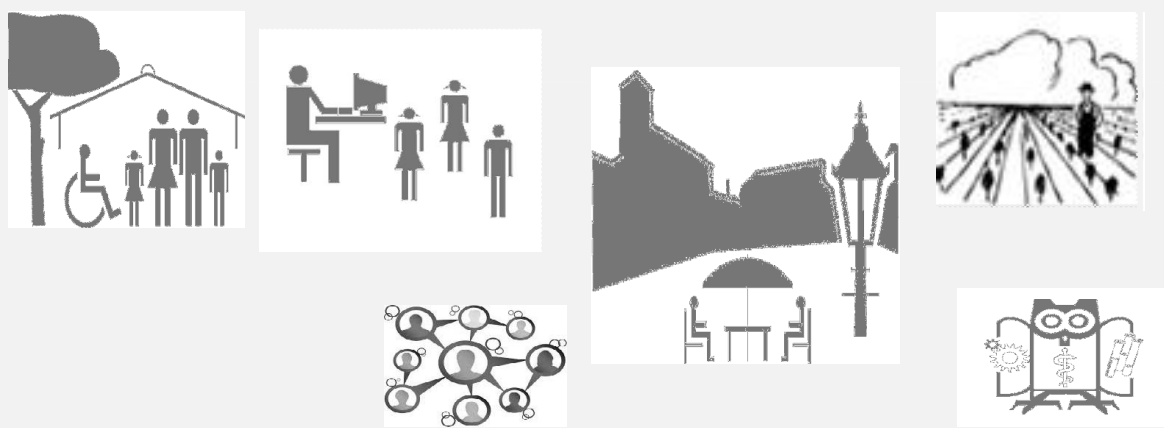
Broj	Naslov slike	Stranica
2.1.	Metodologija strateškog planiranja razvoja jedinica lokalne samouprave	6
3.1.	Europski fondovi	8
3.2.	<i>Strategija Europa 2020.</i> - sektori u koje će EU usmjeravati ulaganja Kohezijskih fondova	10
3.3.	Nacionalni operativni programi	11
3.4.	Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske 2020.	14
4.1.	Tovarnik 1875. godina	17
4.2.	Položaj Općine u prostoru Županije	17
4.15.	Granični prijelaz za cestovni promet s Republikom Srbijom: Tovarnik-Šid	25
4.18.	Osnovna škola Antun Gustav Matoš, Tovarnik	31
4.19.	Osnovna škola Ilača	31
7.1.	Ciljani pokazatelji Općine 2015 – 2020	60
7.3.	Model financiranja razvojnih projekata	62
7.4.	Javno – privatno partnerstvo	63

Izvori podataka:

1. Agencija za JPP: JPP Vodič kroz postupke odobravanja projekata u Agenciji za javno privatno partnerstvo namijenjen tijelima središnje i lokalne javne uprave
2. APPRRR Statistika
3. Državni zavod za statistiku RH
4. Europska komisija: EUROPA 2020. – Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast, 2010.
5. Europski strukturni i investicijski fondovi / Prilagodba T&MC Group
6. Katalog dugotrajne nefinancijske imovine u vlasništvu Općine Tovarnik
7. Krajinović A., Čičin – Šain D., Predovan M.: "Strateško upravljanje razvojem ruralnog turizma – problemi i smjernice", Zadar 2011.,
8. Ministarstvo kulture – Registar kulturnih dobara
9. Ministarstvo kulture : Strategija zaštite, očuvanja i održivog gospodarskog korištenja kulturne baštine Republike Hrvatske za razdoblje 2011.–2015., Zagreb, srpanj 2011.
10. Novotny, D. "Kreativna ekonomija – kako koristiti kapital ljudskog uma kao pokretača ekonomskog rasta u 21.stoljeću" Munchen / Zagreb 2015.
11. Općina Tovarnik
12. Prostorni plan uređenja Općine Tovarnik, 2006.
13. Razvojna strategija Vukovarsko – srijemske županije 2011. – 2013.
14. VUSŽ- Informacija o stanju gospodarstva, 2013
15. T&MC Group Research * agro-turistički kapaciteti i privatni smještaj
16. Vlada RH: Strategija pametne specijalizacije RH 2020.
17. Vlada RH: Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020., veljača 2013. Zagreb
18. UNESCO Culture Section. The Different Types of Cultural Heritage, 2006. Dostupno na: <http://portal.unesco.org/culture/en>

Prilog 1.

Strateški projekti Općine 2020.

Lokalni razvoj pokreće se i ostvaruje kroz projekte lokalnog razvoja. Zbog toga, lokalna samouprava ima ulogu stvaranja uvjeta za iniciranje i pokretanje ovakvih projekata i ukupnog razvoja JLS. Konkretizirani i operativno razrađeni strateški razvojni projekti predstavljaju glavnu polugu za implementaciju Strategije razvoja Općine. Konkretno, prioriteti se pretvaraju u projekte i razvoj Općine na taj način dobiva konkretne okvire. Na taj način se stvaraju uvjeti za uključivanje lokalnih nositelja razvoja te za pokretanje stvarnih razvojnih aktivnosti, projekata i ulaganja kojima se rješavaju lokalni problemi i pokreće se razvojni ciklus. Za razdoblje 2015. – 2020. planira se realizacija pet grupa strateških projekata. Projekti kao takvi moraju biti samoodrživi, moraju imati mjerljive učinke na ekonomski razvoj i stvaranje novih radnih mjesta u Općini, odnosno moraju imati multiplikacijske učinke na općinski proračun. Rezultat toga biti će povećanje fiskalnih kapaciteta Općine za financiranje socijalnih projekata i povećavanja ukupnog blagostanja u Općini.

Programiranje razvoja strateških projekata Općine realizirati će se kroz četiri koraka:

⇒ **NULTI KORAK: IZRADA STUDIJSKO – PROJEKTNE DOKUMENTACIJE**

Izrada dokumentacije podrazumijeva izradu urbanističko – arhitektonskog rješenja vizije npr. središnjeg mjesnog trga te izradu studijske i projektne dokumentacije. *Urbanističko – arhitektonsko rješenje* ima za cilj izraditi prikaz cjelovitog uređenja središta Općine kao zaokružene cjeline. Rješenje podrazumijeva sljedeće:

- definiranje programskih zahtjeva - budućeg miksa ciljanih sadržaja / djelatnosti u središtu Općine (javni sadržaji, smještaj, kulturno – društveni sadržaj, poslovni prostori, trgovački prostori, turistička infrastruktura).
- izrada cjelovitog idejnog rješenja komunalne infrastrukture, prometa, mobilnosti “pametne infrastrukture” središta Općine
- izrada arhitektonskog rješenja novih građevina u Općini

⇒ **PRVI KORAK:**

Izrada programa razvoja Općine kroz pet grupa strateških projekata – GOSPODARSTVO I TURIZAM, RAZVOJ MINI REGIJE, DRUŠTVO, OBNOVA I REVITALIZACIJA NASELJA OPĆINE TE ENERGIJA.

⇒ **DRUGI KORAK: OSIGURAVANJE FINANCIRANJA PROJEKATA**

U kontekstu financiranja Općini kao investitoru stoji na raspolaganju nekoliko izvora financiranja: komercijalne banke, HBOR i EU fondovi te sklapanje javno – privatnih partnerstva. Više riječi o financiranju projekata obrađeno je u 7. poglavlju.

⇒ **TREĆI KORAK: IMPLEMENTACIJA PROJEKATA**

Implementacija projekata prema grupama projekata. Više riječi o implementaciji projekata obrađeno je u 7. poglavlju.

U nastavku su prikazani su strateški projekti Općine prema grupama projekata.

Tablica 1.1. Strateški projekti Općine

Tematsko područje	Naziv projekta	Izvori financiranja	Nositelj projekta
A - KONKURENTNO GOSPODARSTVO I ODRŽIV TURIZAM			
Poljoprivreda i gospodarstvo	A-1 OSNIVANJE PODUZETNIČKOG CENTRA I CENTRA PODRŠKE OBITELJSKIM POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVIMA	Općinski proračun / Natječaji Operativnog programa Učinkovitost i ljudski potencijali	Općina
	A - 2 IZGRADNJA HLADNJAČE I SUŠARE ZA POTREBE PRIVATNIH POLJOPRIVREDNIKA I OSTALIH ZAINTERESIRANIH STRANA (PREKOGRANIČNE REGIJE)	EU fondovi/ Općinski proračun/ HBOR / komercijalne banke	Općina
	A - 3 IZGRADNJA TERETNOG ŽELJEZNIČKOG TERMINALA	EU fondovi/ Općinski proračun/ HŽ	Općina
	A - 4 OBNOVA "RURALNOG SELA" NASELJA ILAČA U CILJU PRETVARANJA U TURISTIČKU ATRAKCIJU, TE MJESTO ZA ORGANIZIRANJE RAZLIČITIH KULTURNIH DOGAĐAJA	EU fondovi Općinski proračun/ HBOR / komercijalne banke	Općina Privatni investitor
	A-5 OBNOVA STARIH SALAŠA, TOVARNIČKIH VINSKIH CESTA, SRIJEMSKIH PUTOVA VOĆNIH RAKIJA KAO POŽELJNIH TURISTIČKIH DESTINACIJA	EU fondovi Općinski proračun/ Privatni investitor/ HBOR / komercijalne banke	Općina Privatni investitor
	A-6 IZGRADNJA SMJEŠTAJNIH KAPACITETA (MOTELA, HOTELA I OSTALIH SMJEŠTAJNIH KAPACITETA) U BLIZINI GRANIČNOG PRIJELAZA	EU fondovi/ Općinski proračun/ Privatni investitor/ HBOR / kom. banke	Općina Privatni investitor
	A-7 IZGRADNJA I PODIZANJE KVALITETE I USLUGE LOVAČKIH DOMOVA I UREĐNJE LOVIŠTA	EU fondovi/ Općinski proračun/ Privatni investitor/ HBOR / komercijalne banke	Općina Privatni investitor
	A-8 IZGRADNJA SUSTAVA NAVODNJAVANJA VOĆARSKIH I POVRTLARSKIH KULTURA	Općinski proračun / EU fondovi HBOR / komercijalne banke	Općina

Tematsko područje	Naziv projekta	Izvori financiranja	Nositelj projekta
B - RAZVOJ MINI REGIJE			
Razvoj centra kompetencije / inovacijskog centra	B - 1 CEKOM bio proizvodnje u voćarstvu, povrtlarstvu i vinogradarstvu	MINGO: natječaj Podrška razvoju CEKOM - a / HBOR	Grupa Općina
Razvoj socijalne, zdravstvene i obrazovne infrastrukture	B - 2 SREDIŠNJA SOCIJALNO ZDRAVSTVENA USTANOVA – CENTAR MEĐUGENERACIJSKE SURADNJE OSOBA TREĆE ŽIVOTNE DOBI I MLADIH / DOM ZA STARIJE OSOBE/ PRIMARNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA / POLIKLINIKE (STOMATOLOGIJA, DERMATOLOGIJA, ESTETIKA)	Općinski proračuni / Najam prostora	Grupa Općina Privatni investitor
	B - 3 CENTAR STRUKOVNOG OBRAZOVANJA	Općinski proračun	Grupa Općina
Razvoj regionalnog brandinga i marketinga	B - 4 OSNIVANJE ZAJEDNIČKOG PORTALA ZA MARKETING I BRANDING REGIJE	Općinski proračun	Grupa Općina
	B - 5 OSNIVANJE ZAJEDNIČKOG PODUZEĆA ZA UPRAVLJANJE DESTINACIJOM I TURISTIČKI MENADŽMENT	Općinski proračun	Grupa Općina
Energija i okoliš	B-6 OSNIVANJE ZAJEDNIČKE TVRTKE ZA PRIKUPLJANJE, ODVAJANJE I RECIKLAŽU KOMUNALNOG I POLJOPRIVREDNOG OTPADA	Općinski proračun	Grupa Općina
	B-7 ULAGANJE U ZAJEDNIČKI PROJEKT PROIZVODNJE ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA (POLJOPRIVREDNA I ŠUMSKA BIO-MASA)	Općinski proračun	Grupa Općina
Tematsko područje	Naziv projekta	Izvori financiranja	Nositelj projekta
C - DRUŠTVO			
	C - 1 OSNIVANJE KULTURNO-KREATIVNOG CENTRA NAMIJENJENOG RAZVOJU KULTURE, OBRAZOVANJA I KULTURNOG TURIZMA, CJELOŽIVOTNOG OBRAZOVANJA	Općinski proračun / Fond za ruralni razvoj – Podmjera 7.4.	Općina

Društvo	C - 2 REKONSTRUKCIJA, NADOGRADNJA I OPREMANJE DJEČJEG VRTIČA U NASELJU TOVARNIK	Općinski proračun / Fond za ruralni razvoj – Podmjera 7.4.	Općina
	C - 3 DOVRŠETAK IZGRADNJE SPOMEN KUĆE A.G. MATOŠA	Općinski proračun Županijski proračun Vlada RH EU fondovi	Društvo A.G. Matoša Općina
	C - 4 IZGRADNJA OBJEKTA ZA RAZVOJ CENTRA ZA POTPORU UDRUGAMA I ORGANIZACIJAMA CIVILNOG DRUŠTVA (VIŠENAMJENSKI OBJEKT ZA UDRUGE)	Općinski proračun EU fondovi	Općina
	C- 5 IZGRADNJA STARAČKOG DOMA U NASELJU TOVARNIK	Općinski proračun EU fondovi	Općina
	C - 6 IZGRADNJA POSLOVNO – DRUŠTVENE ZGRADE U NASELJU TOVARNIK	Općinski proračun EU fondovi	Općina
	C - 7 OBNOVA STAMBENO – POSLOVNE ZGRADE U ILAČI	Općinski proračun EU fondovi	Općina
Tematsko područje	Naziv projekta	Izvori financiranja	Nositelj projekta
D – KVALITETA ŽIVOTA			
Kvaliteta života	D - 1 IZRADA CJELOVITOG ARHITEKTONSKO – URBANISTIČKOG RJEŠENJA UREĐENJA SREDIŠTA MJESTA TOVARNIK KOJE UKLJUČUJE I SREDIŠNJI TRG	Općina/ Fond za ruralni razvoj – Podmjera 7.4./ HBOR / komercijalne banke	Općina
	D - 2 REKONSTRUKCIJA ULICE VLČ.I.BURIKA U NASELJU TOVARNIK	Općinski proračun / EU fondovi	Općina
	D - 3 UREĐENJE CENTRA NASELJA ILAČA	Općinski proračun / EU fondovi HBOR / komercijalne banke	Općina
	D - 4 IZGRADNJA VATROGASNIH DOMOVA U ILAČI I TOVARNIKU	Općinski proračun/ Fond za ruralni razvoj – Podmjera 7.4./ HBOR / komercijalne banke	Općina

D - 5 REKONSTRUKCIJA / IZGRADNJA HRVATSKOG DOMA U ILAČI	Općinski proračun/ Fond za ruralni razvoj – Podmjera 7.4./ HBOR / komercijalne banke	Općina
D - 6 UREĐENJE I IZGRADNJA GROBLJA - KOMUNALNA INFRASTRUKTURA I PRATEĆE GRAĐEVINE (IZGRADNJA MRTVAČNICE)	Općinski proračun/ Fond za ruralni razvoj – Podmjera 7.4.	Općina
D - 7 UREĐENJE PARKA U NASELJU TOVARNIK I OSTALIH ZELENIH POVRŠINA	Općinski proračun/ Fond za ruralni razvoj – Podmjera 7.4.	Općina
D - 8 UREĐENJE DJEČJIH IGRALIŠTA I OSTALIH SPORTSKIH TERENA I IGRALIŠTA U NASELJU TOVARNIK I ILAČA	Općinski proračun/ Fond za ruralni razvoj – Podmjera 7.4.	Općina
D - 9 SANACIJA, REKONSTRUKCIJA I IZGRADNJA PJEŠAČKIH I BICIKLISTIČKIH STAZA (BICIKLISTIČKA STAZA OD NASELJA TOVARNIK DO NASELJA ILAČA)	Općinski proračun/ Fond za ruralni razvoj – Podmjera 7.4.	Općina
D - 10 UVOĐENJE SMART INFRASTRUKTURE (LED RASVJETA, PAMETNE KLUPE, FREE WIFI TOČKE...)	Općinski proračun / EU fondovi HBOR / komercijalne banke	Općina
D - 11 ULAGANJE U GRAĐENJE NERAZVRSTANIH CESTA	Općinski proračun/ Podmjera 7.2. HBOR / komercijalne banke	Općina
D - 12 IZGRADNJA SUSTAVA ODVODNJE I PROČIŠĆAVANJA OTPADNIH VODA (KANALIZACIJA)	Općinski proračun / EU fondovi HBOR / komercijalne banke	Općina
D - 13 REKONSTRUKCIJA VODOVODNE MREŽE U TOVARNIKU I ILAČI	Općinski proračun / EU fondovi HBOR / komercijalne banke	Općina

Tematsko područje	Naziv projekta	Izvori financiranja	Nositelj projekta
E - ENERGIJA			
Energija	E – 1 IZGRADNJA MINI RECIKLAŽNOG DVORIŠTA	Općinski proračun/ Fond za zaštitu okoliša i en. učinkovitost	Općina

POLJOPRIVREDA I GOSPODARSTVO

Budući da Općina raspolaže sa značajnim gospodarskim potencijalima u primarnom sektoru – velike poljoprivredne površine koje se sada koriste za uzgoj ratarskih kultura s niskom dodanom vrijednošću (na području Općine poljoprivredne površine su zastupljene sa 87,4 %), **svoje gospodarstvo usmjeravt će u pravcu razvoja eko, održive i moderne poljoprivrede te prerađivačke industrije.**

Općina će svoje resurse usmjeriti i **na razvoj turističke infrastrukture**, čemu će uveliko pridonijeti već postojeći turistički potencijali u ovom području (bogata kulturno – povijesna baština, lovišta, geotermalni izvori).

Potencijal kulturne baštine u kontekstu njene ekonomske valorizacije pridonijeti će povećanju konkurentnosti Općine i time u konačnici ubrzati te unaprijediti ekonomski razvoj, odnosno životni standard samih stanovnika. Kulturna baština Općine predstavlja bitan potencijal razvoja te je iz toga razloga potrebno planirati njeno daljnje održivo korištenje.

Kao preduvjet za uspješan gospodarski razvoj je i razvoj ljudskih potencijala. Općina će u narednom razdoblju svoje resurse usmjeriti u jačanje ljudskih kapaciteta kako bi kvalificirana radna snaga bila u mogućnosti odgovoriti potrebama ubrzanog gospodarskog razvoja.

**TRANSFORMACIJA
POLJOPRIVREDE OPĆINE
PREMA PAMETNOJ
PROIZVODNJI**

MINI REGIJA

Općina Tovarnik će se uz općine Stari Jankovci, Negoslavci, Tompojevci, Lovas te grad Ilok zajednički udružiti oko razvojnih ciljeva i strategija na temelju kojih će se pokretati zajednički razvojni projekti.

Postojeće zajedničke institucije Mini regije poput udruge TINTL, stvaraju pretpostavke za jačanje suradnje i okupljanje oko zajedničkih razvojnih projekata.

Cilj zajedničkih razvojnih projekata jest jačanje međusobne suradnje u svrhu bržeg i naprednijeg gospodarskog, turističkog, kulturnog te društveno – socijalnog rasta.

- **Zajedničke institucije**
- **Organizacija zajedničkih većih događanja**
- **Zajednički razvojni projekti**
- **Zajednička obrazovna infrastruktura**
- **Socijalna infrastruktura**

**GOSPODARSKA,
OBRAZOVNA, SOCIJALNA,
PROMETNA I KULTURNA
INTEGRACIJA**

DRUŠTVO

Da bi zaustavila negativne demografske trendove, politički lideri Općine moraju, osim koordiniranog djelovanja u sektoru gospodarstva te jačanja međusobne suradnje, jačati lokalne komunalne, socijalne i zdravstvene usluge koje će zadržati današnje stanovnike i privući useljavanje iz drugih regija.

Općina će ulagati u postojeće kapacitete za odgoj i obrazovanje i izgradnju novih, u sportsku infrastrukturu, u izgradnju domova za potrebe osoba treće dobi.

Zajedničkim projektima i udruživanjem na razini mini regije, Općina će se uključiti u projekte unapređivanja i izgradnje novih kapaciteta zdravstvene i socijalne skrbi jednako kao i poticanja strukovnog / visokoškolskog obrazovanja u smislu proizvodnje kvalificirane radne snage.

- ✚ Jačanje lokalno dostupnih komunalnih, socijalnih i zdravstvenih usluga**
- ✚ Integralna obnova naselja**

**OPĆINA KAO MJESTO
ATRAKTIVNOG ŽIVLJENJA**

KVALITETA ŽIVOTA

Obnova i revitalizacija naselja Općine

Općina Tovarnik će obnoviti i modernizirati tradicionalno općinsko središte koje će se po svojim sadržajima (općinski centar, kulturni sadržaji, tržnica, ugostiteljstvo, prodavaonice i sl.) izjednačiti s urbanim središtem a pritom zadržati ruralni karakter.

U kontekstu programskog razdoblja 2020. Europska unija usmjerava članice na inovativne i suvremene pristupe revitalizacije i obnove ruralnih područja. Tradicionalna općinska središta se integralno revitaliziraju i moderniziraju, te se razvijaju novi sadržaji koji nisu postojali (primjeri: Slovenija, Austrija, Češka, Mađarska, Slovačka).

- ✚ Obnova i revitalizacija javnih građevina unutar Općine*
- ✚ Iskorištavanje praznih građevina*
- ✚ Mjere i projekti koji će potaknuti umrežavanje Općine i naselja*

**OPĆINSKO SREDIŠTE KAO
SREDIŠTE JAVNOG
ŽIVOTA**

ENERGIJA

*Budući da na području Općine Tovarnik **ne postoje postrojenja za proizvodnju električne energije**, opskrba električnom energijom ostvaruje se isključivo iz elektroenergetske mreže Republike Hrvatske.*

Neovisnost o uvozu energenata, privlačenje novih investicija, otvaranje zelenih radnih mjesta, samo su neki od argumenata zašto se lokalne vlasti u EU se sve više orijentiraju na lokalnu proizvodnju i distribuciju energije svojim poduzećima i kućanstvima.

Energetsko povezivanje jedinica lokalne samouprave, energetska decentralizacija i osiguravanje stabilnih i troškovno optimiziranih izvora energije postaje jedno od prioritarnih zadataka lokalnih vlasti.

Općina kroz poljoprivrednu proizvodnju raspolaže s velikom količinom neiskorištene biomase a njenim korištenjem u energetske svrhe smanjuje se emisija štetnih tvari i doprinosi zaštiti tlas i voda.

**LOKALNA PROIZVODNJA
ENERGIJE NA BAZI
OBNOVLJIVIH IZVORA**

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

*Strategija razvoja Općine Tovarnik za
razdoblje 2015. - 2020. godine*

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.

Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja